

ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΦΙΛΟΛΟΓΩΝ v. ΔΡΑΜΑΣ
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΘΕΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΩΝ
v. ΔΡΑΜΑΣ
ΠΡΩΗΝ ΥΠΕΥΘΥΝΟΙ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΩΝ
v. ΔΡΑΜΑΣ

συνάντηση – συζήτηση
για τις

Σχολικές Βιβλιοθήκες

Βιβλιοθήκη 1ου ΓΕΛ Δράμας
Δευτέρα, 7 Νοεμβρίου 2011 και ώρα 18.30

Περιεχόμενα

Πρόλογος.....	2
Εισαγωγή.....	3
Λογοτεχνία στο γυμνάσιο	5
Μεσαιωνική και Νεότερη Ιστορία β΄ γυμνασίου.....	6
Μαθηματικά: γιατί να χρησιμοποιήσω τη σχολική βιβλιοθήκη	9
Λογοτεχνία γ΄ λυκείου (γενική παιδεία), μάθημα αλλού κι αλλιώς.....	11
Αστρονομία, επιλεγόμενο β΄ λυκείου, ενότητα «Γαλαξίες».....	14
Έκθεση γ΄ λυκείου στη Σχολική Βιβλιοθήκη: προετοιμασία θέματος πανελλαδικών	15
Εντυπώσεις μαθητών.....	17
Μια μικρή εμπειρία και σύντομη αποτίμηση.....	19
Αθέατη πραγματικότητα	22
Εξομολογήσεις ενός Έλληνα βιβλιοθηκάρου σχολικής βιβλιοθήκης.....	24
Δανειστικό σκέλος: μια σύντομη αποτίμηση από δύο σχολικές βιβλιοθήκες	26
Ιστορική αναδρομή στη λειτουργία των σχολικών βιβλιοθηκών	27
Η βιβλιοθήκη ως δημόσιο αγαθό	29
Ποια είναι η κατάσταση των Σχολικών Βιβλιοθηκών σήμερα;.....	31

Πρόλογος

«...οι μέχρι την 31/8/2011 αποσπασμένοι εκπαιδευτικοί υπεύθυνοι σχολικών βιβλιοθηκών οφείλουν να παραδώσουν τα κλειδιά των βιβλιοθηκών στους διευθυντές των σχολείων». Κάπως έτσι άρχισαν ή μάλλον τελείωσαν όλα. Το υπουργείο Παιδείας με τη λιτή αυτή εγκύκλιο πρακτικά έβγαλε από το χάρτη της δημόσιας εκπαίδευσης έναν θεσμό ιδιαίτερα πρωτοποριακό αλλά ταυτόχρονα παραμελημένο.

Παραμελημένες βρέθηκαν οι σχολικές βιβλιοθήκες από τη στιγμή που εμφυτεύτηκαν σ' ένα σχολείο που κινείται αντίθετα με τη λογική τους. Παρά το ξόδεμα πολλών χρημάτων για το στήσιμό τους, ποτέ δεν θεσπίστηκε ένα πλαίσιο διδασκαλίας που να τις εντάσσει λειτουργικά και να τις δένει οργανικά με την καθημερινή σχολική πράξη. Ποτέ δεν αποτιμήθηκε και δεν ανατροφοδοτήθηκε ο ρόλος τους. Η εξετασιομανία του ελληνικού σχολικού μοντέλου έκανε ακόμα πιο δύσκαμπτη τη σχέση διδασκαλίας και βιβλιοθήκης. Έτσι πρακτικά οι σχολικές βιβλιοθήκες αφέθηκαν στην τύχη τους.

Μέσα σ' αυτή την αντιφατική πραγματικότητα πολλοί συνάδερφοι στάθηκαν μακριά τους. Ανασφάλεια, άγνοια, αδιαφορία, διαφωνία με το θεσμό, έλλειψη επιμόρφωσης, διεκπεραιωτική λογική, άγχος για την κάλυψη της ύλης, προβλήματα ευελιξίας, συνήθειες ετών και ίσως πολλά άλλα εμπόδισαν πολλούς συναδέρφους έστω και να επισκεφτούν τη βιβλιοθήκη του σχολείου τους, μόνοι ή πολύ περισσότερο με τους μαθητές τους. Βέβαια συμπεριφορές παραίτησης εμφανίστηκαν και από πλευράς συναδέρφων που επωμίστηκαν την ευθύνη λειτουργίας της σχολικής βιβλιοθήκης.

Παρόλα αυτά, στα χρόνια που πέρασαν συνέβησαν πολλά στις σχολικές βιβλιοθήκες. Πάντα μ' έναν τρόπο αθόρυβο και ουσιαστικό. Μόνοι μάρτυρες οι μαθητές. Με τη συμβολή πολλών υπεύθυνων βιβλιοθήκης και συναδέρφων που τη χρησιμοποίησαν, εφαρμόστηκαν σημαντικές εκπαιδευτικές παρεμβάσεις, με στόχο πάντοτε την αλλαγή της στάσης των μαθητών απέναντι στη μάθηση. Διδακτικές εφαρμογές απλές ή πιο σύνθετες, στερεότυπες ή πειραματικές, λιγότερο ή περισσότερο οριοθετημένες δώσανε διέξοδο σε ανησυχίες εκπαιδευτικών και μαθητών. Κάποια τέτοια δείγματα, και όχι βέβαια υποδείγματα, θέλουμε να αναδείξουμε μέσα από τη συλλογική αυτή παρέμβαση.

Σκοπός μας να φανερώσουμε ένα μέρος της δυναμικής που εμπεριέχει ο θεσμός των σχολικών βιβλιοθηκών. Δυναμική που θα μπορούσε να είναι ο γνώμονας για την αλλαγή του περιεχομένου και του τρόπου εκπαίδευσης. Μια άλλη αντίληψη για τη λεγόμενη «επένδυση» στο ελληνικό σχολείο που προϋποθέτει βέβαια άλλες προτεραιότητες.

Όσοι δουλέψαμε γι' αυτή την προσπάθεια εξακολουθούμε να πιστεύουμε ότι **οι σχολικές βιβλιοθήκες δεν είναι πολυτέλεια**. Αυτό ακριβώς θέλουμε να δείξουμε με την παρέμβασή μας αυτή. Πολύ περισσότερο σήμερα που η εισαγωγή της ερευνητικής εργασίας (project) στο λύκειο απαιτεί η **λειτουργία** τους να είναι **συστηματική και οργανωμένη και όχι αποσπασματική και τυχαία**. Διαφορετικά, στη συγκεκριμένη μάλιστα οικονομική συγκυρία, θεωρούμε πως θα ενταθούν οι εκπαιδευτικές ανισότητες και οι αντιφάσεις του ελληνικού σχολείου θα μας καταδυναστεύουν.

Για το Σύνδεσμο Φιλολόγων
v. Δράμας

Για το Σύλλογο Θετικών Επιστημόνων
v. Δράμας

Σωτήρης Γκαρμπούνης

Ηλίας Βασιλειάδης

Εισαγωγή

Η βιβλιοθήκη είναι η μνήμη της ανθρωπότητας· περιέχει αναντικατάστατες μαρτυρίες της ανθρώπινης σκέψης και δράσης. Σύμφωνα με διακήρυξη της UNESCO, « η βιβλιοθήκη είναι η τοπική πύλη στη γνώση και παρέχει τις βασικές προϋποθέσεις για μια “Δια Βίου Μάθηση” ανεξάρτητα από φύλο, μορφωτικό επίπεδο, ηλικία, εθνικότητα και οικονομική κατάσταση». Ο ρόλος όμως της σχολικής βιβλιοθήκης σήμερα είναι πολύ πιο πολύπλευρος.

Οι πρώτες 500 οργανωμένες ηλεκτρονικά σχολικές βιβλιοθήκες του προγράμματος ΕΠΕΑΕΚ δημιουργήθηκαν πριν από 11 χρόνια, ώστε να αποτελέσουν ένα ισχυρό εκπαιδευτικό εργαλείο για τους μαθητές και τους εκπαιδευτικούς. Στόχος τους να υποστηρίξουν το αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών, να καλλιεργήσουν την αγάπη για τη γνώση και τη φιλιαναγνωσία. Αποτελούν χώρο μάθησης, πληροφόρησης, γνωριμίας και εξοικείωσης με το βιβλίο και την κοινωνία της πληροφορίας. Κάθε σχολική βιβλιοθήκη διαθέτει μια συλλογή 5.500 τίτλων (βιβλίων, περιοδικών και πολυμέσων), εξοπλισμό οπτικοακουστικών μέσων και πρόσβαση στο Internet.

Ωστόσο αυτό που πολλοί από μας ξεχνούμε είναι ότι η βιβλιοθήκη μέσα σ’ ένα σχολείο δεν είναι μια ακόμα δανειστική βιβλιοθήκη ούτε μόνο αναγνωστήριο, ούτε καν μόνο χώρος έρευνας και μάθησης. Δεν απευθύνεται μόνο σε άτομα που αγαπούν το βιβλίο, ή που έχουν άριστες επιδόσεις στα μαθήματα. Οι ποικίλες δραστηριότητες στις οποίες συμμετέχουν οι μαθητές, παίρνοντας πρωτοβουλίες και δρώντας δημιουργικά, μεταμορφώνει τη βιβλιοθήκη σε μια εστία πνευματική, ένα μικρό πολιτιστικό κέντρο που διαχέει μια ατμόσφαιρα διαφορετική μέσα στο σχολείο, ανατρέπει την παραδοσιακή δομή του και κάνει τα παιδιά να το αγαπούν. Η βιβλιοθήκη, εκτός από κέντρο πρόσβασης στη γνώση και την έρευνα, γίνεται χώρος ένταξης, κοινωνικοποίησης, κοινωνικής δικτύωσης και ελεύθερης έκφρασης.

Δε θα κουράσουμε όμως με θεωρίες αναλύοντας τα αυτονόητα, δηλαδή την αξία του βιβλίου, τη σημασία των πολλαπλών φωνών στην πνευματική ελευθερία, ή τη σημασία ενός χώρου δημιουργικού όπου καταργείται η μετωπική διδασκαλία και ενθαρρύνεται η αναζήτηση της γνώσης από τον ίδιο το μαθητή. Όσοι συμμετέχουμε στην προσπάθεια αυτή, θέλουμε να δείξουμε τον πολλαπλό ρόλο που παίζει η σχολική βιβλιοθήκη, *όχι όμως θεωρητικά, αλλά μέσα από την πράξη*, μέσα από τα βιώματα και τις εμπειρίες των υπεύθυνων βιβλιοθήκης, των καθηγητών αλλά και των μαθητών.

Πιο συγκεκριμένα θα μας απασχολήσουν:

A) Η αξιοποίηση της σχολικής βιβλιοθήκης στη διδασκαλία.

Πώς μπορεί να αξιοποιησει κανείς το χώρο, τη διαφορετική χωροταξία, το πολλαπλό βιβλίο και την πολυτροπικότητα στη διδασκαλία, κι όχι μόνο των φιλολογικών μαθημάτων, όπως συνηθίζεται να πιστεύεται.

Παρουσιάζονται:

- ενδεικτικές διδασκαλίες όπως πραγματοποιήθηκαν στις βιβλιοθήκες του νομού μας από τους συναδέλφους Μ. Μνηματίδου, Π. Σουλτάνη, Γ. Κασαπίδη, Γ. Χουρδά, Β. Συμεωνίδη και Σ. Γκαρμπούνη
- σημειώματα μαθητών σχολείων του νομού Δράμας με τις εντυπώσεις τους από τη λειτουργία της σχολικής βιβλιοθήκης αλλά και πιο συγκεκριμένα από μαθήματα που παρακολούθησαν εκεί.

B) Ο κοινωνικός και παιδαγωγικός ρόλος της σχολικής βιβλιοθήκης στη σχολική ζωή

Με ποιο τρόπο η βιβλιοθήκη γίνεται σημείο αναφοράς, πολιτιστικό στέκι/ κέντρο πολλών δραστηριοτήτων διαμορφώνοντας μ' αυτόν τον τρόπο διαφορετικά τις σχέσεις μαθητών και καθηγητών, αλλά και των μαθητών μεταξύ τους.

Παρουσιάζουν ενδεικτικά με τον δικό τους, βιωματικό τρόπο ο καθένας οι –πρώην- υπεύθυνοι βιβλιοθηκών Ηρακλής Χατζηιωαννίδης, Μάχη Μιχαηλίδου και Δήμητρα Βαρλάμη.

Γ) Σύντομο, σχολιασμένο, ιστορικό των Σχολικών Βιβλιοθηκών από τον συνάδελφο Ηλία Βασιλειάδη

Δ) Η σημερινή πραγματικότητα:

- Η βιβλιοθήκη ως δημόσιο αγαθό, του Βασίλη Σταθάτου
- Ο τρόπος που λειτουργούν *σήμερα* οι σχολικές βιβλιοθήκες- προβληματισμοί

Απευθυνόμαστε σε όλους τους συναδέλφους όλων των ειδικοτήτων, αλλά και σε όσους εμπλέκονται στη σχολική διαδικασία (διευθυντικό προσωπικό, γονείς, μαθητές,) προκειμένου να γίνει κατανοητό ότι η σχολική βιβλιοθήκη δεν είναι συμπληρωματικό, διακοσμητικό στοιχείο της σχολικής ζωής. Ιδιαίτερα στην εποχή μας, όπου η πληροφορία προσφέρεται καταιγιστικά από ανεξέλεγκτες πηγές, η βιβλιοθήκη σ' ένα σχολείο αποτελεί όρο αδιαπραγμάτευτο, κοινωνικό αγαθό που ανήκει σε όλους, δείκτης ανοιχτής κριτικής σκέψης, δείκτης δημοκρατίας και ελευθερίας.

Χριστίνα Παπαγγελή, φιλόλογος στο 3^ο λύκειο Δράμας

**Λογοτεχνία στο γυμνάσιο,
διδασκαλία του μαθήματος με την υποστήριξη της σχολικής βιβλιοθήκης**

Είναι σαφές ότι οι σχολικές βιβλιοθήκες επιτελούν πολλαπλούς σκοπούς. Ένας από τους πιο σημαντικούς είναι να φέρουν τους μαθητές κοντά στη λογοτεχνία και να δείξουν ότι η ανάγνωση βιβλίων δεν αφορά μόνο τους «καλούς» μαθητές ούτε μόνο αυτούς που θέλουν να σπουδάσουν Φιλολογία. Προκειμένου να συμβάλω κι εγώ στην επίτευξη του παραπάνω σκοπού, πολλές φορές έδωσα καταλόγους στους μαθητές μου με «προτεινόμενα» βιβλία. Με απογοήτευση όμως συνειδητοποιούσα ότι λίγοι δανείζονταν κάποια από αυτά. Για αυτό το λόγο στο πλαίσιο του μαθήματος της Λογοτεχνίας, αποφάσισα να φέρω τα βιβλία μέσα στην τάξη.

Με αφορμή και οδηγό το βιβλίο «Διαβάζοντας λογοτεχνία στο σχολείο... μια νέα πρόταση διδασκαλίας» (Β. Αποστολίδου, Β. Καπλάνη, Ε. Χοντολίδου), προσπαθήσαμε με τους μαθητές μου να δώσουμε μια διαφορετική διάσταση στο μάθημα. Οι στόχοι της παραπάνω διδακτικής πρότασης είναι πολλοί. Ανάμεσα σε αυτούς η ανάγνωση ολόκληρων βιβλίων και όχι αποσπασμάτων τους. Έτσι, επιλέγεται ένα κοινό στοιχείο, όπως παράδειγμα ένα κοινό θέμα, και διαβάζονται βιβλία τα οποία ασχολούνται με αυτό.

Η διδασκαλία, που απλώθηκε χρονικά σε αρκετές διδακτικές ώρες, έγινε στο τέλος του τρίτου τριμήνου με τη Β' Γυμνασίου στο Γυμνάσιο Κ. Νευροκοπίου. Η θεματική ενότητα με την οποία ασχοληθήκαμε ήταν η σχολική ζωή. Καθώς στη λογοτεχνία τα κείμενα που αφορούν στη σχολική ζωή είναι πολλά, επιλέχθηκαν κάποια από αυτά και δημιουργήθηκε ένας κατάλογος βιβλίων. Οι μαθητές ανέτρεξαν στη σχολική βιβλιοθήκη και τα συγκέντρωσαν. Όλοι είχαν την ευκαιρία να έρθουν σε επαφή με τα βιβλία, να διαβάσουν τις περιλήψεις τους, να δουν τα εξώφυλλά τους, να πάρουν κάποιες βασικές πληροφορίες για τους συγγραφείς τους. Αφού χωρίστηκαν σε ομάδες, κάθε ομάδα επέλεξε ένα από τα βιβλία και ανέλαβε την ανάγνωσή του. Στόχος τους ήταν να παρουσιάσουν το βιβλίο αυτό στην υπόλοιπη τάξη και να συγκρίνουν την οπτική κάθε συγγραφέα.

Οι μαθητές αναβίωσαν τη δική τους σχολική ζωή μέσα από τα λογοτεχνικά βιβλία. Εντόπισαν κοινά συναισθήματα και εμπειρίες με τους συγγραφείς, επεσήμαναν διαφορές της σχολικής ζωής παλαιότερα και σήμερα, κατανόησαν το διαφορετικό τρόπο με τον οποίο μιλούν οι ενήλικες και τα παιδιά για το σχολείο. Έκαναν μεταξύ τους συζητήσεις για όλες αυτές τις διαπιστώσεις, παρήγαγαν κείμενα στα οποία κατέγραψαν τα συμπεράσματά τους, δραματοποίησαν τις ιστορίες που διαβάσανε στην τάξη, έκαναν collage τα στιγμιότυπα που τους έκαναν εντύπωση, ζωγράρισαν τα κείμενα που τους άρεσαν περισσότερο. Τα αποτελέσματα της δουλειάς τους αναρτήθηκαν στους πίνακες ανακοινώσεων.

Μια τέτοια προσέγγιση δε θα ήταν δυνατό να πραγματοποιηθεί χωρίς την ύπαρξη μιας σχολικής βιβλιοθήκης. Οι μαθητές δεν δανείστηκαν απλώς τα βιβλία. Τα αναζήτησαν και τα αξιολόγησαν – έστω και πρόχειρα – προκειμένου να τα επιλέξουν ή να τα απορρίψουν. Προσπάθησαν να «μαντέψουν» αν το βιβλίο αυτό ταιριάζει στην ομάδα τους, αν θα τους αρέσει, αν θα τους φανεί πολύ δύσκολο ή πολύ εύκολο. Η διαδικασία αυτή θα ήταν αδύνατη εκτός σχολικού περιβάλλοντος.

Οι σχολικές βιβλιοθήκες δεν είναι πολυτέλεια. Αποτελούν αναπόσπαστο κομμάτι της σχολικής ζωής. Πολλά από τα σχολικά μαθήματα παίρνουν άλλη διάσταση μέσα σε μια σχολική βιβλιοθήκη. Ιδιαίτερα μάλιστα η διδασκαλία της λογοτεχνίας παραμένει μισή χωρίς αυτήν.

Μαρία Μνηματίδου, φιλόλογος στο γυμνάσιο Κ. Νευροκοπίου

Μεσαιωνική και Νεότερη Ιστορία Β΄ γυμνασίου, δύο δοκιμές
---

1. Μάθημα στην τάξη με παράλληλη χρήση βιβλιοθήκης (Γυμνάσιο Νευροκοπίου σχολική χρονιά 2007-2008)

Το μάθημα ήταν οργανωμένο με τον παραδοσιακό τρόπο μέσα στη σχολική αίθουσα. Αφού γινόταν η σύνδεση με την προηγούμενη ενότητα, ξεκινούσε με τη βοήθεια του βιβλίου η περιήγηση στην καινούρια. Η χρήση του βιβλίου τόσο για τις πηγές όσο και για αναγνώσεις συγκεκριμένων αποσπασμάτων της ενότητας προκαλούσε ποικίλες ερωτήσεις που τις συγκέντρωνα χωρίς να απαντώ. Πολλές είχαν σχέση με τη γλώσσα του βιβλίου και κυρίως αφορούσαν λέξεις άγνωστες. Άλλες είχαν σχέση με τα γεγονότα της ενότητας και επιζητούσαν είτε διευκρινίσεις είτε προεκτάσεις. Ακόμη κι όταν δεν προκαλούνταν απορίες φρόντιζα να έχω έτοιμες ερωτήσεις για διερεύνηση.

Δεκαπέντε περίπου λεπτά πριν το τέλος της ώρας και όσο συνέχιζε η διδασκαλία, δύο ή τρία κάθε φορά παιδιά πήγαιναν στη σχολική βιβλιοθήκη με συγκεκριμένες ερωτήσεις και συγκεκριμένη βιβλιογραφία προκειμένου να βρουν και να γράψουν με δικά τους λόγια τις σχετικές απαντήσεις και διευκρινίσεις. Αν ήταν κάτι απλό όπως η αναζήτηση λέξεων σε λεξικά τότε πριν το τέλος της ώρας παρουσίαζαν τις ερμηνείες ώστε να τις σημειώσουν όλοι στα βιβλία τους. Διαφορετικά, για πιο χρονοβόρες αναζητήσεις, το αποτέλεσμα το παρουσίαζαν στο ξεκίνημα του επόμενου μαθήματος.

Η συμμετοχή δεν ήταν εθελοντική αλλά υποχρεωτική. Έτσι όλοι οι μαθητές της τάξης επισκέφτηκαν αρκετές φορές τη βιβλιοθήκη εστιάζοντας σε συγκεκριμένες σελίδες βιβλίων με σκοπό να εντοπίσουν μέσα σε περισσότερες πληροφορίες εκείνες που ζητούσε η ερώτηση που είχαν στα χέρια τους. Σκοπός τους να απαντήσουν με τρόπο που να γίνουν κατανοητοί από τους συμμαθητές τους. Η παρουσίαση γινόταν προφορικά με βάση όσα είχαν σημειώσει και όχι με οργανωμένο κείμενο.

Αναγκαίες προϋποθέσεις: α) η προηγούμενη προετοιμασία από τον διδάσκοντα ώστε οι ερωτήσεις να παραπέμπουν σε συγκεκριμένες σελίδες βιβλίων και β) η υποστήριξη και διευκόλυνση που μπορούσε να τους προσφέρει η υπεύθυνη της σχολικής βιβλιοθήκης. Η καθοδήγηση του διδάσκοντα και η εποπτεία της υπεύθυνης της σχολικής βιβλιοθήκης θεωρήθηκε αναγκαία γιατί οι μαθητές χρησιμοποιούσαν βιβλία αναντίστοιχα προς την ηλικία τους και τη γνωστική τους υποδομή.

Παράδειγμα 1^ο:

Η Άλωση της Πόλης, σελ. 67 του σχολικού βιβλίου

- Ποιος ήταν ο Μωάμεθ Β΄; Βρείτε στοιχεία για να περιγράψετε στους συμμαθητές σας την προσωπικότητα του αρχηγού των Οθωμανών.
- Πώς εξελίχθηκαν τα γεγονότα την τελευταία μέρα μέχρι την πτώση της Πόλης;

Βιβλία παραπομπής:

Steaven Runciman, Η άλωση της Κων/πολης, Παπαδήμας 2002, σελ. 103-107

Donald M. Nicol, Οι τελευταίοι αιώνες του Βυζαντίου 1261-1453, σελ. 605-609

Παράδειγμα 2^ο:

Η καθημερινή ζωή στο Βυζάντιο, σελ. 70 του σχολικού βιβλίου (περιληπτική διδασκαλία σύμφωνα με το ΑΠΣ)

- Σε ποια ηλικία το παιδί ολοκληρώνει στη βυζαντινή περίοδο τη βασική του μόρφωση; Τι μαθαίνει κατά τη διάρκειά της;
- Μέχρι ποια ηλικία διαρκεί η μέση εκπαίδευση και ποιος είναι ο κύριος σκοπός της;
- Με βάση αυτά που διάβασες, η εκπαίδευση στο Βυζάντιο είναι δωρεάν ή όχι; Να στηρίξεις την απάντησή σου με αποδείξεις από το κείμενο του βιβλίου που σου προτείνεται.

Βιβλίο παραπομπής: G. Walter, Η καθημερινή ζωή στο Βυζάντιο, εκδ. Παπαδήμας, σελ. 181

Παραδείγματα λέξεων που αναζητήθηκαν σε λεξικά:

σελ. 7: ... ο Κωνσταντίνος νίκησε τον Λικίνιο, αύγουστο του ανατολικού τμήματος...

σελ. 29: ... οι μεταπράτες του διεθνούς εμπορίου.

σελ. 57: ... παραιτήθηκε εκούσια...

σελ. 67: ... για να εμποδίσει τον επισιτισμό της Πόλης...

και πολλές άλλες

Λεξικά που χρησιμοποιήθηκαν: (η λέξη αναζητούνταν σε δύο διαφορετικά λεξικά κάθε φορά με υπόδειξη του διδάσκοντα)

- Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής, 1998, Θεσσαλονίκη: Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών [Ίδρυμα Μανόλη Τριανταφυλλίδη] (το συγκεκριμένο λεξικό χρησιμοποιήθηκε τόσο στην έντυπη μορφή του όσο και στην ηλεκτρονική http://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/tools/lexica/triantafyllides/index.html)
- Γ. Μπαμπινιώτη, Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας, Κέντρο Λεξικολογίας, 1998
- Εμμ. Κριαρά, Λεξικό της Σύγχρονης Ελληνικής Δημοτικής Γλώσσας, Εκδοτική Αθηνών
- Σακελλαρίου, Νέο Λεξικό της Δημοτικής
- Τεγόπουλου – Φυτράκη, Μείζον Ελληνικό Λεξικό

2. Ομαδικές εργασίες (Γυμνάσιο Νευροκοπίου σχολική χρονιά 2010-2011)

Οι μαθητές χωρίστηκαν με δική τους πρωτοβουλία σε πέντε ομάδες των τεσσάρων ατόμων και κάθε ομάδα επέλεξε ένα από τα παρακάτω θέματα που προτάθηκαν από τον διδάσκοντα:

Το Σχίσμα

Εκπαίδευση στο Βυζάντιο

Η θέση της γυναίκας στο Βυζάντιο

Σταυροφορίες

Οι Άραβες και η εξάπλωσή τους

Χωρίς καθοδηγητικές ερωτήσεις έπρεπε να συνθέσουν ένα κείμενο με σκοπό να περιγράψουν βασικούς άξονες των θεμάτων που ανέλαβαν ώστε να γίνουν κατανοητοί από τους συμμαθητές τους. Επίσης θα έπρεπε να συνοδέψουν την παρουσίασή τους με ένα ppt. Όλη η εργασία διεκπεραιώθηκε στη βιβλιοθήκη κατά τις προβλεπόμενες για την Ιστορία ώρες και είχε διάρκεια οχτώ μαθημάτων (1 μήνα περίπου).

Οι μαθητές κινούνταν ελεύθερα στο χώρο της βιβλιοθήκης με κριτήριο να εντοπίσουν τίτλους βιβλίων που σχετίζονταν με την ιστορική περίοδο και το θέμα που είχαν αναλάβει. Ο διδάσκοντας και η υπεύθυνη της βιβλιοθήκης δραστηριοποιούνταν όποτε τους καλούσαν οι ίδιοι οι μαθητές προκειμένου να τους διευκολύνουν στην αναζήτηση των βιβλίων, στην κατανόηση αποσπασμάτων που είχαν επιλέξει τα παιδιά. Μέσα από αυτή την περιήγηση και μέχρι να κατασταλάξουν στο υλικό που τους ενδιέφερε, οι μαθητές φυλλομέτρησαν μία σειρά από βιβλία σχετικά με τη βυζαντινή περίοδο. Πιο συγκεκριμένα:

- Αικ. Χριστοφιλοπούλου, Βυζαντινή Ιστορία, Βάνιας 1998
- Πανεπιστημίου Καίμπριτζ, Ιστορία της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας, εκδ. Μέλισσα
- Α.Α. Vasiliev, Ιστορία της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας, εκδ. Μπεργαδή
- Στήβεν Ράνσιμαν, Βυζαντινή Θεοκρατία
- Georg Ostrogorsky, Ιστορία του Βυζαντινού κράτους, τ. Α΄ Β΄ Γ΄
- Tamara Talbot Rice, Δημόσιος και ιδιωτικός βίος των Βυζαντινών, Παπαδήμας
- Στήβεν Ράνσιμαν, Βυζαντινός Πολιτισμός, Γαλαξίας – Ερμείας
- ΙΕΕ, Εκδοτική Αθηνών, τόμοι Ζ, Η, Θ

Η έλλειψη καθοδήγησης μέσα από ερωτήσεις δυσκόλεψε αρκετά τους μαθητές, καθώς έπρεπε να αφιερώσουν περισσότερο χρόνο ώστε να αποφασίσουν μόνοι τους την οργάνωση του κειμένου και να επιλέξουν τις πληροφορίες που θεωρούσαν ικανοποιητικές για τη δουλειά τους. Ο στόχος της εργασίας ήταν κυρίως η περιδιάβαση και εξοικείωση με ποικιλία βιβλίων και όχι ένα άρτιο αποτέλεσμα για την τελική εργασία. Ωστόσο κάποια συγκεκριμένα δείγματα μπορεί να δει κανείς [στην ιστοσελίδα του γυμνασίου Κ. Νευροκοπίου](#).

Σωτήρης Γκαρμπούνης, φιλόλογος στο γυμνάσιο Κ. Νευροκοπίου

Μαθηματικά: Γιατί να χρησιμοποιήσω τη σχολική βιβλιοθήκη;

1) Γιατί θέλω να επεξεργαστώ με τους μαθητές μου μια διδακτική ενότητα χρησιμοποιώντας εναλλακτικές πηγές.

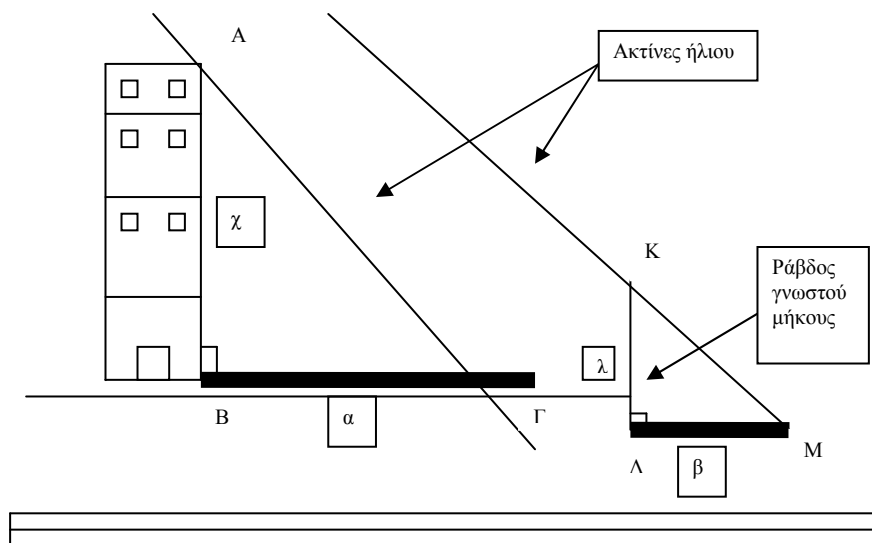
Δυστυχώς ο συγκεκριμένος κατάλογος βιβλίων για τα μαθηματικά δεν διαθέτει βιβλία που να επιτρέπουν την προσέγγιση της διδακτέας ύλης από διαφορετικές πηγές (πλην κάποιων εξαιρέσεων στα Μαθηματικά Κατ/σης της Γ΄ Λυκείου). Άρα δεν ενδείκνυται η χρήση της βιβλιοθήκης γι' αυτόν το σκοπό.

2) Γιατί θέλω να χρησιμοποιήσω τα πολυμέσα που διαθέτει η βιβλιοθήκη για την παρουσίαση μιας διδακτικής ενότητας (πχ. Η/Υ, βίντεο κλπ.).

Στην περίπτωση αυτή καλό θα ήταν ο καθηγητής να δώσει στους μαθητές φύλλα εργασίας με ερωτήματα σχετικά με το θέμα που παρουσιάζεται (έτσι ώστε να μην καταλήξουμε να πηγαίνουμε στη βιβλιοθήκη απλά και μόνο να «σκοτώσουμε» τον χρόνο μας). Ακολουθεί παράδειγμα (Γυμνάσιο Ξηροποτάμου).

Η ΧΡΗΣΗ ΤΗΣ ΘΕΩΡΙΑΣ ΟΜΟΙΟΤΗΤΑΣ ΤΡΙΓΩΝΩΝ ΓΙΑ ΤΟΝ ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟ ΑΠΡΟΣΙΤΩΝ ΑΠΟΣΤΑΣΕΩΝ

- Αντί της κλασικής παρουσίασης μπορούμε να πάμε τους μαθητές στην βιβλιοθήκη και να τους βάλουμε να παρακολουθήσουν το βίντεο της εκπαιδευτικής τηλεόρασης με το σχετικό θέμα (αν υπάρχει χρόνος καλό είναι να προβάλλουμε το βίντεο δυο φορές). Επίσης πριν την προβολή, τους μοιράζουμε τα φύλλα εργασίας ώστε να μπορούν να κρατούν αν χρειαστεί σημειώσεις πάνω σ' αυτά.
- Στη συνέχεια τους καλούμε να απαντήσουν στα ερωτήματα του φύλλου εργασίας.

- Τα τρίγωνα ΑΒΓ και ΚΛΜ είναι **όμοια**. Έτσι θα έχουν τις πλευρές τους ανάλογες.
- Δηλαδή: $\frac{AB}{KL} = \dots$ επομένως θα έχουμε $\frac{\chi}{\lambda} = \dots$ λύνοντας ως προς χ προκύπτει **X=...**

Εφαρμογή		οργανώνουμε μέτρηση του ύψους του σχολείου μας
Ράβδος	1 m	.....
Σκιά	2,5m	.....
Αντικείμενο	χ=;	.....

3) Γιατί θέλω να πραγματοποιήσω μια ερευνητική – διαθεματική εργασία.

Η σχολική βιβλιοθήκη ενδείκνυται ακριβώς γι' αυτό το σκοπό (Και είναι απορίας άξιο το γεγονός ότι οι σχολικές βιβλιοθήκες έκλεισαν ακριβώς με την καθιέρωση των ερευνητικών εργασιών στο λύκειο).

Ο ποιητής και μαθηματικός του Κορασάν (Λύκειο Νευροκοπίου σχ. Έτος 2002-2003).

- Χρονικά όρια: 3 ώρες
- Μαθητές: Κατά προτίμηση ένα τμήμα της Β' λυκείου.
- Οι μαθητές μπορεί να είναι χωρισμένοι σε ομάδες, το θέμα όμως όλων θα είναι κοινό.
- Πηγαίνουμε στη βιβλιοθήκη και αφού τους δείξουμε που βρίσκονται τα βιβλία των μαθηματικών ζητάμε από μια διμελή αντιπροσωπεία να βρει το βιβλίο «Μεγάλες στιγμές των Μαθηματικών έως το 1650» του Howard Eves

Είμαστε λοιπόν στο «Μεγάλες στιγμές των Μαθηματικών έως το 1650» του Howard Eves και ξεκινάμε την ανάγνωση της διάλεξης 14:

«Ο ποιητής και μαθηματικός του Κορασάν».

Καθοδηγούμε τους μαθητές**1^η ώρα**

1. Εντοπίστε στον Γεωγραφικό Άτλαντα τις περιοχές που μνημονεύονται στο κείμενο.
2. Υλοποιήστε την γεωμετρική λύση της εξίσωσης $3x=5$
3. Λύστε με την μέθοδο της λαθεμένης παραδοχής το πρόβλημα 14.1 της διάλεξης.
4. Θυμηθείτε την αλγεβρική λύση της δευτεροβάθμιας εξίσωσης $ax^2+bx+c=0$. Πώς λύνεται γεωμετρικά η εξίσωση $x^2-5x+6=0$;
5. Ποια περίοδος είναι γνωστή ως σκοτεινοί αιώνες στην Ευρώπη;
6. Ποιος ήταν ο ρόλος των Αράβων στην περίοδο αυτή;
7. Γνωριμία με τον Ομάρ Καγιάμ. Εντοπίστε στο χάρτη την γενέτειρά του Ναϊσαπούρ του Κορασάν. Βρείτε μέσα στη βιβλιοθήκη τα περίφημα τετράστιχα «Ρουμπαγιάτ» του Ομάρ Καγιάμ. Απαγγέλλουμε κάποια από αυτά.

2^η ώρα

1. Ποια ήταν η συνεισφορά του Ομάρ Καγιάμ στη γεωμετρία;
2. Πως επιλύουμε μια εξίσωση τρίτου βαθμού;
3. Μελετάμε την απόδειξη του Καγιάμ για την γεωμετρική επίλυση της τριτοβάθμιας εξίσωσης.
4. Στο βιβλίο του Ντενι Γκέτζ «το Θεώρημα του Παπαγάλου» που είναι ένα μυθιστόρημα για τα Μαθηματικά στο 12 κεφ. σκιαγραφείται με έναν πιο λογοτεχνικό τρόπο η προσωπικότητα του Ομάρ Καγιάμ. Προτείνουμε το βιβλίο για μελέτη.

3^η ώρα

5. Ξαναθυμόμαστε την γεωμετρική λύση του Ομάρ Καγιάμ.
6. Λύνουμε με την παραπάνω μέθοδο το πρόβλημα 14.6
7. Ενθαρρύνουμε τους μαθητές να δοκιμάσουν να λύσουν μόνοι τους τα υπόλοιπα προβλήματα της διάλεξης.
8. Κλείνουμε την εργασία ζητώντας από τους μαθητές να συνθέσουν ένα δικό τους Ρουμπαγιάτ.

Γιώργος Κασαπίδης, μαθηματικός στο 3^ο λύκειο Δράμας

Λογοτεχνία Γ΄ λυκείου (γενική παιδεία), μάθημα αλλού και αλλιώς
--

ΤΙΤΛΟΣ: Πώς μία αρκετά βαρετή για τους μαθητές ενότητα (εισαγωγή στη λογοτεχνία) αποκτά άλλη διάσταση;

Γνωστικό αντικείμενο: Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας Γ΄ ΓΕΛ

Διδακτική ενότητα: Εισαγωγή στη μεταπολεμική και σύγχρονη ποίηση σελ.7-13.

Διδακτικές ώρες: 3 (2 στην τάξη , 1 στη βιβλιοθήκη που διαθέτει 2 η/υ).

Καθηγήτρια: Σουλτάνη Παρασκευή

Υλικό και μέσα διδασκαλίας:

- α. βιβλίο μαθητή
- β. βιβλία της βιβλιοθήκης
- γ. επεξεργαστής κειμένου
- δ. παραδοσιακοί σημειωτικοί πόροι
- ε. 2 η/υ της βιβλιοθήκης
- στ. βιντεοπροβολέας στην αίθουσα

Προϋποθέσεις: Οι μαθητές γνωρίζουν τη χρήση η/υ, ο/η καθηγητής/τρια-υπεύθυνος/η της βιβλιοθήκης συνεργάζεται με το/τη φιλόλογο και βοηθά τους μαθητές κατά τη διάρκεια της 2^{ης} ώρας.

Διδακτικοί στόχοι: γνωστικοί

α. ουσιαστική εξοικείωση με τη βιβλιοθήκη και συνειδητοποίηση ότι η είναι χώρος όχι μόνο αναψυχής αλλά και γνώσης

β. απόκτηση γνώσης με τη διερευνητική μέθοδο διδασκαλίας

γ. επισήμανση της σημασίας του ίδιου του βιβλίου ως πηγής έρευνας

δ. σύνθεση προφορικών και γραπτών κειμένων (γλωσσικές δεξιότητες)

και δυνατότητα προσέγγισης – σχολιασμού – ανάλυσης – περιγραφής και κριτικής παρουσίασης λογοτεχνικών έργων

παιδαγωγικοί

α. ανάπτυξη συνεργατικού, ομαδοσυνεργατικού πνεύματος και κοινωνικοποίησης

β. κινητοποίηση ενδιαφέροντος και φαντασίας, βιωματική και συγκινησιακή επαφή με τη λογοτεχνία και ευαισθητοποίηση γι' αυτή

χρήσης ΤΠΕ

α. εξοικείωση με τις νέες τεχνολογίες και αξιοποίησή τους για μαθησιακούς σκοπούς

β. απομάκρυνση απ' τη λογική του ενός εγχειριδίου-αυθεντίας

Μέθοδος διδασκαλίας: - βιωματική

- ανακαλυπτική

- ομαδοσυνεργατική

Πορεία διδασκαλίας

1^η ώρα (στην τάξη)

Ιστορικό και λογοτεχνικό πλαίσιο μεσοπολέμου και μεταπολεμικά

Παρουσιάζεται το βιβλίο, γίνεται διαχωρισμός των μεταπολεμικών ποιητών σε α΄ και β΄ μεταπολεμική γενιά Ορίζεται το θέμα που θα απασχολήσει το τμήμα και καλούνται οι μαθητές να χωριστούν σε 5 ομάδες. Τους μοιράζονται τα φύλλα

2^η ώρα (στη βιβλιοθήκη)

Στη βιβλιοθήκη οι μαθητές , μετά από σύντομη ξενάγηση θα εργαστούν κατά ομάδες αναζητώντας στα ράφια της στοιχεία που θα τους οδηγήσουν στη συμπλήρωση των φύλλων εργασίας τους.

3^η ώρα (στην τάξη)

Στην τάξη κάθε ομάδα ανακοινώνει τα αποτελέσματα της έρευνάς - αναζήτησης, ενώ οι άλλες ομάδες στο φύλλο εργασίας της ομάδας που κάνει τις ανακοινώσεις (και που τους έχει μοιραστεί άδειο) σημειώνει ερωτήσεις προβληματισμούς που τυχόν γεννιούνται κατά την παρουσίαση.

Ακολουθεί συζήτηση σχετική με την έρευνα και εξάγονται συμπεράσματα. Τέλος, μοιράζεται στους μαθητές εργασία –προέκταση του θέματος για το σπίτι. ή την ώρα του μαθήματος των η/υ (για ορισμένους).

ΦΥΛΛΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

1^ο ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Μέλη ομάδας:.....

Κατά την επίσκεψη στη βιβλιοθήκη του σχολείου σας αναζητήστε έργα των: **Αλεξάνδρου, Αναγνωστάκη, Κλείτου Κύρου, Τ. Λειβαδείτη, Πατρίκιου, Παυλόπουλου,** και κάνετε τις εξής εργασίες:

1. Βρείτε και καταγράψτε τις ποιητικές συλλογές των παραπάνω ποιητών.
2. Σε ποια δεκαετία γράφονται;
3. Καταγράψτε τον τίτλο τους φυλλομετρήστε, και διαβάστε κάποια από τα ποιήματα,.
4. Επηρεάζονται από τα συγχρονικά τους γεγονότα;
5. Πώς κρίνετε τον τίτλο του έργου τους (αποπνέει αισιοδοξία, απαισιοδοξία ή κάτι άλλο);
6. Βρήκατε έργα όλων των ποιητών που σας ζητήθηκαν;

2^ο ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Κατά την επίσκεψη στη βιβλιοθήκη του σχολείου σας, αναζητήστε έργα των **Κωσταβάρα , Χριστοδούλου, Βακαλό, Κακναβάτου, Όλγας Βότση, Γ. Κότσιρα** και κάνετε τις εξής εργασίες:

1. Βρείτε και καταγράψτε τις ποιητικές συλλογές των παραπάνω ποιητών.
2. Σε ποια δεκαετία γράφονται;
3. Καταγράψτε τον τίτλο τους φυλλομετρήστε, και διαβάστε κάποια από τα ποιήματα,.
4. Επηρεάζονται από τα συγχρονικά τους γεγονότα;
5. Πώς κρίνετε τον τίτλο του έργου τους (αποπνέει αισιοδοξία, απαισιοδοξία ή κάτι άλλο);
6. Βρήκατε έργα όλων των ποιητών που σας ζητήθηκαν;

3^ο ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Μέλη ομάδας:.....

Αφού επισκεφθείτε τη βιβλιοθήκη του σχολείου σας, αναζητήστε έργα των **Αγγελάκη-Ρουκ, Δημουλά, Ασλάνογλου, Μ. Ελευθερίου, Λυκιαρδόπουλο, Χριστιανόπουλο** και κάνετε τις εξής εργασίες:

1. Βρείτε και καταγράψτε τις ποιητικές συλλογές που βρήκατε των παραπάνω ποιητών.
2. Σε ποια δεκαετία γράφονται;
3. Καταγράψτε τον τίτλο τους φυλλομετρήστε, και διαβάστε κάποια από τα ποιήματα,.
4. Επηρεάζονται από τα συγχρονικά τους γεγονότα;
5. Πώς κρίνετε τον τίτλο του έργου τους (αποπνέει αισιοδοξία, απαισιοδοξία ή κάτι άλλο);
6. Βρήκατε έργα όλων των ποιητών που σας ζητήθηκαν;

4^ο ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Μέλη ομάδας:.....

Αφού επισκεφθείτε τη βιβλιοθήκη του σχολείου σας, αναζητήστε έργα των **Καρούζο, Σινόπουλο, Στεργιόπουλο** και κάνετε τις εξής εργασίες:

1. Βρείτε και καταγράψτε τις ποιητικές συλλογές των παραπάνω ποιητών.
2. Σε ποια δεκαετία γράφονται;
3. Καταγράψτε τον τίτλο τους φυλλομετρήστε, και διαβάστε κάποια από τα ποιήματα,.
4. Επηρεάζονται από τα συγχρονικά τους γεγονότα;
5. Πώς κρίνετε τον τίτλο του έργου τους (αποπνέει αισιοδοξία, απαισιοδοξία ή κάτι άλλο);
6. Βρήκατε έργα όλων των ποιητών που σας ζητήθηκαν;

5^ο ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Μέλη ομάδας:.....

Αφού επισκεφθείτε τη βιβλιοθήκη του σχολείου σας, αναζητήστε έργα **σύγχρονων ποιητών της γενιάς του '70** και κάνετε τις εξής εργασίες:

1. Βρείτε και καταγράψτε τις ποιητικές συλλογές των παραπάνω ποιητών.
2. Σε ποια δεκαετία γράφονται;
3. Καταγράψτε τον τίτλο τους φυλλομετρήστε, και διαβάστε κάποια από τα ποιήματα,.
4. Επηρεάζονται από τα συγχρονικά τους γεγονότα;
5. Πώς κρίνετε τον τίτλο του έργου τους (αποπνέει αισιοδοξία, απαισιοδοξία ή κάτι άλλο);
6. Βρήκατε έργα όλων των ποιητών που σας ζητήθηκαν;

ΓΕΝΙΚΟ ΦΥΛΛΟ, επιλέξτε μία από τις τρεις εργασίες.

(μοιράζεται στο τέλος της παρουσίασης και είναι εργασία για την επόμενη διδακτική ώρα)

α) Γράψτε ένα κείμενο 250 λέξεων με τις εντυπώσεις σας από τη δράση των ομάδων της τάξης σας στο συγκεκριμένο θέμα και αναρτήστε το στην ιστοσελίδα του σχολείου σας.

β) Επισκεφτείτε τη βιβλιοθήκη, επιλέξτε ένα από τα ποιήματα που διαβάσατε και φέρτε το στην τάξη, ή αναζητήστε ένα μελοποιημένο ποίημα όποιου μεταπολεμικού ποιητή θέλετε και βρείτε την ιστορία του και παρουσιάστε τη στην τάξη.

γ) Γράψτε ένα δικό σας ποίημα ενδεχομένως επηρεασμένοι από όσα διαβάσατε κατά την εργασία σας στη βιβλιοθήκη

Αξιολόγηση

Η θεωρία και η πράξη πολλές φορές απέχουν. Το συγκεκριμένο project έχει πραγματοποιηθεί στην βιβλιοθήκη του 3ου ΓΕΛ τη σχ. χρονιά 2010-11 με τα τμήματα Γ1 (η ποίηση) και Γ3 (η λογοτεχνία).

Το ενδιαφέρον του πονήματος, στην ουσία, μπορεί να το κρίνει μόνο η τάξη και διαφορετική τάξη αποφαινεται διαφορετικά. Κύρια επιδίωξη μου ήταν η προσέγγιση του αντικειμένου από πιο σύγχρονους δρόμους, με διαφορετικές μεθόδους. Προσπάθησα να μην περιορίσω την αυτενέργεια των μαθητών όσον αφορά την οργάνωση της ομάδας (μέλη και ανάθεση ρόλων)

Είμαι απολύτως σίγουρη ότι με τη συγκεκριμένη εργασία δύο διδακτικές ώρες στη βιβλιοθήκη θα είχε καλύτερα αποτελέσματα, καθώς οι ομάδες θα εργαζόνταν χωρίς πίεση χρόνου. Γι' αυτή την ενότητα ενδεχομένως είναι πολυτέλεια οι τέσσερις ώρες, αλλά στη Λογοτεχνία της Γ' γενικής δεν έχουμε πίεση ύλης. Απεναντίας, αναζητούμε τρόπους να κινητοποιήσουμε το ενδιαφέρον των κουρασμένων μας μαθητών. Αν πραγματικά αναζητούμε ουσιαστική αλλαγή και νέους γραμματισμούς οφείλουμε να δούμε το θέμα συνολικά και όχι αποσπασματικά.

Οι μαθητές αντέδρασαν με μεγάλη διάθεση και ενθουσιασμό, ο «**άλλος τρόπος και ο άλλος τόπος**» είχε ευεργετική επίδραση στην ψυχολογία των περισσότερων μαθητών της Γ' τάξης, που μετά το τέλος της τρίτης ώρας ζητούσαν επίμονα και πειστικά να επαναληφθεί αυτός ο τρόπος εργασίας. Οι μαθητές δήλωναν ότι τους δόθηκε η ευκαιρία να γνωρίσουν από πιο κοντά Έλληνες πεζογράφους και ποιητές.

Η βιβλιοθήκη λειτούργησε ως ολάνθιστος κήπος, όπου οι μαθητές, αφού επισκέφτηκαν, αφού τρύγησαν τους χυμούς που τους πρόσφεραν, επέστρεψαν μόνοι τους για να διαλέξουν όσους ανθούς τους μάγεψαν.

Τι ομορφότερο για ένα σχολείο να διαθέτει τέτοιους χώρους που κάνουν τους μαθητές τους να μαθαίνουν με ευχάριστο τρόπο;

Σουλτάνη Παρασκευή, φιλόλογος στο 3^ο λύκειο Δράμας

Αστρονομία, επιλεγόμενο β' λυκείου, ενότητα «Γαλαξίες»

Αποφάσισα να αξιοποιήσω το χώρο της βιβλιοθήκης για το μάθημα της αστρονομίας για πολλούς λόγους. Ο πρώτος για ν' αλλάξουμε περιβάλλον. Οι τάξεις είναι ψυχρές. Η βιβλιοθήκη είναι χώρος διακίνησης γνώσης και, μόνο με την ύπαρξη βιβλίων γύρω γύρω υποβάλλει από μόνος του τα παιδιά. Έπειτα, ήθελα να σπάσω το μετωπικό μάθημα, άλλωστε το μάθημα της αστρονομίας προσφέρεται. Στη δημιουργία μιας διαφορετικής, ελκυστικής ατμόσφαιρας συντέλεσε και η υποβλητική μουσική σχετική με το μάθημα, σε χαμηλή ένταση (Ζαν Μισέλ Ζαρ, Βαγγέλης Παπαθανασίου).

Η συγκεκριμένη ενότητα («Γαλαξίες») απαιτεί περιήγηση στους σχετικούς χάρτες. Καταφέραμε να φτιάξουμε μια κυκλική σύνθεση όπου καθίσαμε όλοι γύρω από δυο μεγάλα τραπέζια (γύρω στα 16 άτομα), απλώσαμε τους χάρτες στα τραπέζια ώστε οι μαθητές να συμμετέχουν όλοι ενεργά βλέποντας μέσα.

Δεν αξιοποιήσαμε το υλικό της βιβλιοθήκης, δεν ψάξαμε δηλαδή τα βιβλία, αλλά κι αυτές οι πολύ μικρές και απλές αλλαγές ήταν πολύ αποδοτικές. Τα παιδιά ανταποκρίθηκαν ανέλπιστα θετικά, είχαν συμμετοχή που δεν την είχα στην τάξη, ρωτούσαν, έψαχναν, έδιναν ιδέες. Συμμετείχαν και παιδιά που συνήθως αδιαφορούν. Την επόμενη φορά παρακαλούσαν να ξαναπάμε στη βιβλιοθήκη. Το πιο ωραίο όμως ήταν η συμμετοχή μαθητών εκτός τάξης, που σταμάτησαν αυτό που διάβαζαν, άκουγαν το μάθημα και συμμετείχαν!

Η εμπειρία αυτή δεν ήταν μόνο για τα παιδιά πιο ευχάριστη, ελκυστική κι αποδοτική αλλά και για μένα τον ίδιο.

Γιώργος Χουρδάς, μαθηματικός στο 3^ο λύκειο Δράμας

Έκθεση γ' Λυκείου στη σχολική βιβλιοθήκη: προετοιμασία θέματος πανελλαδικών

Σκοπός αυτού του κειμένου είναι να δείξει ότι η χρήση των σχολικών βιβλιοθηκών μπορεί να συνεισφέρει αποτελεσματικά και στην προετοιμασία των μαθητών της Γ' Λυκείου για τον Πανελλαδικό Διαγωνισμό, δηλαδή να χτυπήσει στην καρδιά μιας διαδικασίας που δεν έχει καρδιά και να αμφισβητήσει την κυρίαρχη ιδεολογία, που δεν οδηγεί – όπως διατείνεται – στην επιτυχία, που απαξιώνει κάθε παιδαγωγική διαδικασία και κάθε μαθητική αυτενέργεια, που θέλει τον μαθητή παθητικό κουφιοκεφαλάκη να δέχεται «αυτά που θέλουν» – τάχα – οι εξετάσεις.

Πριν περάσω στην περιγραφή του θέματός, πρέπει να τονίσω ότι οι μαθητές ήταν εξοικειωμένοι με τη σχολική βιβλιοθήκη και το ρόλο της, επειδή συχνά-πυκνά κάναμε εκεί τα μαθήματά μας. Αυτό έδινε την ευκαιρία για σύντομες κουβέντες, που γινόταν τακτικά, και έτσι τα παιδιά δεν είχαν καμία αμηχανία να κινηθούν και να φερθούν με τον τρόπο που ταιριάζει σ' ένα χώρο γνώσης.

Μία από τις θεματικές ενότητες που προβλέπεται να απασχολήσουν τη διδασκαλία στο μάθημα της Έκθεσης Γ' Λυκείου σχετίζεται με τη μητρότητα και τις σχέσεις των δύο φύλων. Η ενότητα αυτή διδάχτηκε για δύο συνεχόμενα χρόνια στη σχολική βιβλιοθήκη. Αρκούν 3 – 4 ώρες για την κάλυψη του θέματος, χωρίς να υπολογίζεται πιθανή γραπτή εξάσκηση. Να σημειώσω ότι σ' όλη τη διάρκεια της δουλειάς που περιγράφεται στη συνέχεια οι συζητήσεις ήταν διαρκείς και μεταξύ των μαθητών και το κλίμα χαλαρό και οικείο.

Πρώτο βήμα. Οι μαθητές καλούνται να σηκωθούν και να βρουν στα ράφια βιβλία που σχετίζονται άμεσα ή έμμεσα με το θέμα. Δε χρειάζεται καμία άλλη οδηγία. Έτσι, σε σύντομο χρονικό διάστημα (10 – 15 λεπτών) οι μαθητές ψάχνουν και περιεργάζονται βιβλία και εντοπίζουν ορισμένα. Καταλαβαίνουμε ότι και αυτή η διαδικασία είναι μάθηση και κριτική εξάσκηση στον εντοπισμό του αναγκαίου και απαραίτητου υλικού. Ενδεικτικά έχουμε τα παρακάτω βιβλία που υπάρχουν στη βιβλιοθήκη του 3^{ου} Λυκείου Δράμας:

1. Θόδωρος Καρζής, Η γυναίκα στην αρχαιότητα. Προϊστορία, ανατολικοί πολιτισμοί, Ελλάδα, Ρώμη, Φιλιππότη, 1997
2. Claude Mosse, Η γυναίκα στην αρχαία Ελλάδα, Παπαδήμας, 2002
3. Aldo Carotenuto, Η ψυχή της γυναίκας, Ίταμος, 2008
4. Alejandra Vallejo-Nagara, Τα καθημερινά προβλήματα μιας μητέρας, Ενάλιος, 2002
5. Meg Gulanick, Μαιευτική και γυναικολογική νοσηλευτική φροντίδα, Έλλην, 2003
6. Gillian Clarck, Οι γυναίκες στην όψιμη αρχαιότητα, Αθήνα: Παπαδήμας
7. Λιλή Ζωγράφου, Από τη Μήδεια στη Σταχτοπούτα, Η ιστορία του φαλλού, Αλεξάνδρεια, 1998
8. Νάταλι Μπαρτλ, Η Αφροδίτη με τζην. Κορίτσια στην εφηβεία και οι μητέρες τους κουβεντιάζουν για την αγάπη και το σεξ, Θυμάρι, 2002
9. Μάρτιν Ρίτσαρντς, Η βρεφική ηλικία. Ο κόσμος του νεογέννητου, Ψυχογιός, 1982
10. Sylvia Schneider, Το κορίτσι στην εφηβεία. Όλα όσα θέλουν να ξέρουν τα κορίτσια για το σώμα, την ψυχή, τη σεξουαλικότητα, τις σχέσεις, Πατάκη, 1999
11. Alice Rubenstein, Karen Zager, Όλη η αλήθεια για τις έφηβες. Ειδικοί απαντούν σε ερωτήματα γονέων, Σαββάλας, 2003
12. Ελεν Ντόυτς, Τα Χρόνια της Εφηβείας Η Διαμόρφωση των Ομάδων, Γλάρος
13. Φρίντριχ Ένγκελς, Η καταγωγή της οικογένειας, της ατομικής ιδιοκτησίας και του κράτους, Θεμέλιο, 1995
14. Sylvain Mimoun, Rica Étienne, Εφηβεία, έρωτας και σεξουαλικότητα (2 τόμοι) Σαββάλας, 2002

15. Κωνσταντίνος Κορώσης, Έφηβοι και οικογένεια. Πως βλέπουν την οικογένεια οι μαθητές της Β και Γ τάξης λυκείου: Κοινωνιολογική εμπειρική μελέτη, Gutenberg, 1997
 16. Μάρω Παντελίδου, Γυναίκες και πολιτική. Η πολιτική φυσιογνωμία των Ελληνίδων, 1992

Αν έγινα σχολαστικός και παράθεσα τους τίτλους (με βάση τις δικές μου σημειώσεις), το έκανα για να φανεί ότι, εκτός από την προετοιμασία για τη θεματική του μαθήματος, οι μαθητές έρχονται σε επαφή με έγκυρες πηγές γνώσης σχετικά με θέματα για τα οποία λύνουν τις απορίες τους συνήθως από την πορνογραφία ή τις επιπόλαιες συζητήσεις.

Δεύτερο βήμα. Την πρώτη χρονιά ζήτησα από τους μαθητές να χωρίσουν τα βιβλία σε τρεις κατηγορίες. Ακολούθως εξήγησαν το σκεπτικό και τα κριτήριά τους και παρουσίασαν τις τρεις επιμέρους ενότητες που δημιουργήθηκαν: α) ιστορική προσέγγιση, β) εφηβεία, γ) μητρότητα. Οι μαθητές δούλεψαν σε τρεις ομάδες, κάθε μία γύρω από ένα διπλό τραπέζι της βιβλιοθήκης. Αν και κρατήσαμε τα βιβλία σε μία άκρη για να επανέρθουμε στην επεξεργασία τους, δεν έγινε καθώς οι πλησίαζαν οι μέρες του Πάσχα, οι απόντες αυξάνονταν και η διάθεση για δουλειά επισκιαζόταν από την αντίστροφη μέτρηση.

Τη δεύτερη χρονιά φρόντισα το συγκεκριμένο μάθημα να γίνει νωρίς, ζήτησα από τους μαθητές να περιεργαστούν, ο καθένας μόνος του, όσο περισσότερα βιβλία μπορούσε και να κρατά σημειώσεις από σημεία που τον ενδιέφεραν. Άλλοι δούλεψαν προσχηματικά, άλλοι «κόλλησαν» σ' ένα βιβλίο και κάποιοι ακολούθησαν πιστά την οδηγία. Αν και αφιερώσαμε συνολικά τρεις ώρες, δεν είχα τη συναίσθηση ότι έγινε κάτι πετυχημένο.

Μέχρι το τέλος, όταν τους ζήτησα να αξιολογήσουν τους διάφορους τρόπους μαθήματος που εφαρμόσαμε όλη τη χρονιά. Κριτήριο ήταν η αποτελεσματικότητα, δηλαδή πόσο ένιωσαν ότι ωφελήθηκαν στην προσπάθειά τους για τις πανελλαδικές. Με αξιολόγηση κάθε περίπτωσης από το ένα (1) ως το πέντε (5) οι τιμές που έδωσαν αθροιστικά είκοσι τρεις (23) μαθητές ήταν:

α) τυποποιημένο – παραδοσιακό μάθημα, μετωπική διδασκαλία	63
β) χρήση νέων τεχνολογιών, ανάδειξη της πολυτροπικότητας	70
γ) συζήτηση με τρίτο πρόσωπο, αξιοποίηση αθλητικών εμπειριών	66
δ) βιωματικός τρόπος – διάλογος, αφετηρία οι προσωπικές εμπειρίες των μαθητών	74
ε) αξιοποίηση της βιβλιοθήκης, όπως περιγράφηκε	81

Στις ανοιχτές ερωτήσεις, αρκετοί επεσήμαναν στα θετικά του μαθήματος τη χρήση της βιβλιοθήκης και ως χώρου πιο ανθρώπινου και φιλικού, ενώ ορισμένοι έκριναν ότι έπρεπε να αξιοποιούνται περισσότερο τα βιβλία της.

Βασίλης Συμεωνίδης, φιλόλογος στο 3^ο λύκειο Δράμας

υγ. ξέρω ότι μία ένσταση είναι ότι τα παραπάνω δεν μπορεί να γίνουν σ' όλα τα μαθήματα. Ας ανοίξουμε όμως τα χαρτιά μας και ας παραδεχτούμε ότι μπορεί να γίνουν παρόμοια, αν η ανασφάλειά μας δεν μας κρατά οχυρωμένους πίσω από την έδρα σα χαράκωμα απέναντι στους μαθητές. Ή, αν πάψουμε να είμαστε οι σταυρωμένοι της σχολικής αίθουσας με το ένα χέρι στην έδρα και με το άλλο στον πίνακα.

Εντυπώσεις μαθητών

Ακολουθούν ενδεικτικές εντυπώσεις μαθητών από σχολεία της Δράμας που αφορούν την εμπειρία τους από τη βιβλιοθήκη. Η συγκέντρωση του υλικού (πολύ περισσότερου από αυτό που ακολουθεί) έγινε από τις συναδέλφους Έλσα Ελευθεριάδου και Αντωνία Πασχαλίδου.

1^ο λύκειο για το μάθημα της Ιστορίας Α΄ λυκείου:

«Κατά τη γνώμη μου το μάθημα στη βιβλιοθήκη είναι πιο δημιουργικό... Έχουμε πρόσβαση σε ακουστικό και οπτικό υλικό μέσω του διαδικτύου. Οι μαθητές ενδιαφέρονται περισσότερο για το μάθημα, δε βαριούνται, δηλ. συμμετέχουν την ώρα του μαθήματος».

Για εμάς τους μαθητές είναι η μόνη διέξοδος από το απρόσωπο και μονότονο μάθημα που γίνεται στην τάξη. Στη βιβλιοθήκη το μάθημα είναι διαδραστικό, άμεσο και πολύ ενδιαφέρον. Η συμμετοχή των μαθητών είναι σαφώς μεγαλύτερη και είναι παράλογο σε μια εποχή καινούργιου συστήματος εκπαίδευσης να βάζουν λουκέτο στη μόνη πηγή ψυχαγωγίας και ταυτόχρονα εκπαίδευσης μας. Η βιβλιοθήκη είναι το «λημέρι» όλων των μαθητών...».

« Το μάθημα της Ιστορίας στη βιβλιοθήκη είναι πιο ευχάριστο και πιο πρωτότυπο».

«Το μάθημα στη βιβλιοθήκη είναι κάτι το ξεχωριστό. Γίνεται πιο ενδιαφέρον, πρωτότυπο και σύγχρονο. Έχουμε στη διάθεση μας απεριόριστο υλικό και πρόσβαση στο διαδίκτυο».

«Το μάθημα στη βιβλιοθήκη είναι πολύ καλύτερο από το μάθημα στην τάξη. Όταν έχουμε μια απορία πάμε στα ράφια και βρίσκουμε το βιβλίο που χρειαζόμαστε... τα παιδιά δε βαριούνται».

«Εμένα μου αρέσει πιο πολύ το μάθημα στη βιβλιοθήκη γιατί το περιβάλλον είναι πιο ευχάριστο. Μπορούμε να βρούμε καινούργια πράγματα από τον υπολογιστή. Μέσα στην τάξη δε έχουμε τίποτα ενώ στη βιβλιοθήκη υπάρχουν γύρω μας πολλά και ενδιαφέροντα βιβλία, στα οποία μπορούμε να βρούμε πολλές πληροφορίες».

«Το μάθημα στη βιβλιοθήκη είναι απίθανο. Το παραδοσιακό μάθημα είναι πολύ βαρετό και οι πιο πολλοί μαθητές βαριούνται. Στα μαθήματα στη βιβλιοθήκη έχω παρατηρήσει ότι όλοι οι μαθητές είμαστε ενεργοί και δε βαριόμαστε. Το μάθημα γίνεται παιχνίδι».

3^ο γυμνάσιο Δράμας:

«Μου πρόσφερε ηρεμία και βοήθεια με τα ωραία της βιβλία. Επίσης μπορούσα να διαβάζω τα μαθήματά μου. Είχα βοήθεια και από το Internet».

«Στη βιβλιοθήκη μπορούσα να κάνω επανάληψη, να κάνω εργασίες με τον υπολογιστή. Μπορούσα επίσης να διαβάζω κάποια βιβλία χωρίς να τα δανειστώ».

«Πέρυσι, όταν πήγα για πρώτη φορά στη βιβλιοθήκη, ένιωσα πολύ ωραία καθώς ήταν η πρώτη φορά για μένα που είχα βιβλιοθήκη στο σχολείο μου. Κατά τη γνώμη μου είναι πολύ όμορφο να νιώθεις ότι οποιαδήποτε στιγμή μπορείς να βρεις κάποιες πληροφορίες που χρειάζεσαι και ταυτόχρονα να διασκεδάζεις και πολύ».

«Η βιβλιοθήκη μας είναι ο χώρος που ψυχαγωγούμαστε αλλά και μαθαίνουμε ταυτόχρονα. Η ωραιότερη εμπειρία το να δανείζεσαι βιβλία και να εμπλουτίζεις τις γνώσεις σου. Χώρος που σκεφτόμαστε τα προβλήματά μας, αλλά και εκεί όπου μαθαίνεις όλο και περισσότερα».

«Η βιβλιοθήκη είναι, και ελπίζω να συνεχίσει να είναι, το αγαπημένο μου μέρος του σχολείου. Εκεί μπορούσα να χαλαρώνω και να βυθίζομαι στα βιβλία της και να αναζητώ και άλλα βιβλία. Η βιβλιοθήκη μου γέμισε την καρδιά με την επιθυμία να αρχίσω το διάβασμα. Μπαίνοντας ένιωθα μια φρεσκάδα και καθαριότητα χαιρετώντας τη βιβλιοθηκάρια και ζητώντας της συμβουλές. Σας παρακαλώ, μη μου στερήσετε τη μοναδική μου αγάπη σ' αυτό το σχολείο».

«Όταν πήγα πρώτη φορά στη βιβλιοθήκη μου άρεσε πολύ, γιατί η γλώσσα μου «λυνόταν» πιο καλά, γιατί δεν μπορούσα να διαβάσω και γι' αυτό μου άρεσε να πηγαίνω στη βιβλιοθήκη».

«Η βιβλιοθήκη στο σχολείο μας ήταν πολύ σημαντική. Πρόσφερε μια ήρεμη τοποθεσία που μπορούσες να κάτσεις να διαβάσεις. Εμένα με «έσωσε» 3-4 φορές. Ήταν σημαντική, γιατί πρόσφερε γνώση στα παιδιά. Στενοχωρήθηκα πάρα πολύ που την έκλεισαν».

Γυμνάσιο Νευροκοπίου:

«Το μάθημα στη βιβλιοθήκη μας βοήθησε πάρα πολύ να καταλάβουμε το μάθημα. Το ωραίο ήταν που δεν περιοριστήκαμε στο βιβλίο και μας εξοικείωσε με τον τρόπο που θα δουλεύουμε στα επόμενα χρόνια».

«Ήταν διασκεδαστικό, οργανωμένο και ευκολότερο απ' ό,τι στην τάξη με βιβλία και ασκήσεις».

«Εμένα δεν μου φάνηκε σαν μάθημα. Ήταν ένας χώρος πιο προσιτός προς τα παιδιά από ό,τι η τάξη. Επίσης ήταν ένας χώρος όπου έφτιαχνες λίγο πιο εύκολα μια πλακίτσα και ένιωθα πιο οικεία».

«Ήταν πολύ πιο καλά, γιατί δεν είχε το κλίμα της τάξης. Το να μη μιλάω και να το βουλώνω και να κάθομαι στη θέση μου. Από να είμαι όρθιος να ψάχνω, να μιλάω και να μάθω να ζητάω κάτι ευγενικά, ώστε να υπάρχει μια ομαδικότητα».

Σημείωμα μαθήτριας της γ' λυκείου του 3^{ου} λυκείου Δράμας:

Σαν χτες μου φαίνεται όταν μπήκα στη βιβλιοθήκη του σχολείου. Όλα είχα μια τάξη και τα παιδιά φαινόταν ότι χαιρόντουσαν που είχαν ένα χώρο όπου μπορούσαν να ξεφεύγουν μέσα στον κόσμο της λογοτεχνίας και όχι μόνο.

Ο ρόλος της βιβλιοθήκης μέσα σ' ένα σχολείο δε μπορεί παρά να είναι σημαντικός. Κατευθυνόμαστε σε μια ψυχρή και μονότονη καθημερινότητα συνεχόμενων διδακτικών ωρών, χωρίς να έχουμε τη δυνατότητα να αποδράσουμε σε κάτι άλλο. Αυτό το «κάτι άλλο» λοιπόν, σα μαθήτρια, πιστεύω πως για το χώρο κάθε σχολείου μπορεί να το προσφέρει η βιβλιοθήκη και οι ορίζοντές της. Πρόκειται για τον ψυχικό μας κόσμο. Πρόκειται για την πρωτοβουλία διεύρυνσης των γνώσεών μας. Για την ομαδική δουλειά που συνεισφέρουν οι μαθητές. Θέλουμε πίσω τη βιβλιοθήκη μας.

Μια μικρή εμπειρία και σύντομη αποτίμηση

Για τρεις περίπου μήνες ήμουν υπεύθυνη της σχολικής βιβλιοθήκης του Ενιαίου Λυκείου Κ. Νευροκοπίου με απόσπαση από το γυμνάσιο Προσοτσάνης. Η συγκεκριμένη βιβλιοθήκη εξυπηρετεί όλες τις σχολικές μονάδες της περιοχής αλλά και τους πολίτες της.

Έχοντας σαν δεδομένο ότι σχολική βιβλιοθήκη ανάμεσα στα άλλα σημαίνει βιωματική δράση, φιλιαναγνωσία, κίνηση, ζωντάνια, παιδαγωγική και κοινωνική λειτουργία, ξεκινήσαμε την προσπάθειά μας.

Α. Δράσεις στο χώρο της βιβλιοθήκης

1^η δράση: Γνωρίζω τη βιβλιοθήκη και μαθαίνω πώς να μαθαίνω.

Η δράση που περιγράφεται παρακάτω στηρίχτηκε σε υλικό ασκήσεων και παιχνιδιών που δημιούργησε και εφάρμοσε πρώτα η συνάδερφος από την Ξάνθη Στεφανία Ματσούκα, πρώην, πλέον, υπεύθυνη της σχολικής βιβλιοθήκης στο γυμνάσιο Ερασμίου Ξάνθης.

Εδώ **διδακτικός στόχος** ήταν τα παιδιά να εξοικειωθούν με το χώρο της βιβλιοθήκης, να γνωρίσουν τα πληροφοριακά βιβλία και τη θέση τους στη βιβλιοθήκη, να μάθουν πώς να ψάξουν και πώς να επιλέξουν την κατάλληλη γι' αυτούς πληροφορία και κυρίως να διώξουν τη βιβλιοφοβία.

Πώς δουλέψαμε.

- Δημιουργήσαμε ομάδες μαθητών (Α΄ Γυμνασίου) και ορίσαμε συγκεκριμένες ώρες συναντήσεων.
- Χρησιμοποιήσαμε ασκήσεις αλφαβητικής ταξινόμησης, ερωτηματολόγια, παιχνίδια εξοικείωσης με την αναζήτηση της πληροφορίας, φύλλα εργασίας για την ετυμολογική αναζήτηση λέξεων και τέλος αναζητήσαμε τρόπους αξιοποίησης του ηλεκτρονικού λεξικού.
- Στο τέλος κάθε συνάντησης ακολουθούσε συζήτηση με τα παιδιά σχετικά με τη χρήση ή τον τρόπο χρήσης των φορέων της πληροφορίας π.χ. μπήκε το ερώτημα: βιβλίο ή διαδίκτυο για την ανεύρεση της πληροφορίας και γιατί ;

Το βίωμα.

Τα παιδιά ένιωθαν χαλαρά, γιατί ήταν έξω από το τυπικό και αυστηρό κλίμα της τάξης (**αλλαγή της εικόνας του σχολείου “δυνάστη”**).

Το κάθε παιδί αυτόνομα έψαχνε το κομμάτι της πληροφορίας που είχε αναλάβει και το κατέθετε στην ομάδα του, έτσι ώστε όλοι μαζί να ολοκληρώσουν την εργασία τους (**αυτονομία-ομαδικότητα**).

Η δράση είχε χαρακτήρα παιχνιδιού γι αυτό και δημιουργούνταν μία ζεστή και χαρούμενη ατμόσφαιρα (**το παιχνίδι φορέας γνώσης**).

2^η δράση: Γνωρίζω τον δημιουργό και το έργο του.

Εδώ δουλέψαμε με παιδιά της Β΄ Γυμνασίου και με αφορμή το απόσπασμα από το διήγημα “ Η Άννα του Κλήδονα” του καβαλιώτη συγγραφέα Διαμαντή Αξιώτη, που βρίσκεται στο βιβλίο των κειμένων νεοελληνικής λογοτεχνίας β΄ γυμνασίου.

Ο **διδακτικός στόχος** της δράσης αυτής ήταν η γνωριμία και κυρίως η επαφή των παιδιών τόσο με το έργο του συγγραφέα όσο και με τον ίδιο.

Πώς δουλέψαμε.

- Δουλέψαμε παράλληλα με τη φιλόλογο της τάξης η οποία ανέλαβε το πολύ σημαντικό κομμάτι της διδασκαλίας και της προετοιμασίας των μαθητών

(γνωστική - αισθητική λειτουργία).

- Από τη βιβλιοθήκη χρησιμοποιήθηκαν βιβλία και υπολογιστές για την ανεύρεση υλικού και έγινε μια προσπάθεια οργάνωσης της συγκεκριμένης δράσης.

Το βίωμα

Οι μαθητές έρχονταν στη βιβλιοθήκη και ρωτούσαν διάφορα πράγματα για τον συγγραφέα αλλά το εντυπωσιακό ήταν η αγωνία και συνάμα η απορία τους για το πώς ήταν δυνατόν να έρθει ένας συγγραφέας στο Νευροκόπι (!) και μάλιστα γι αυτούς!!

(Η γνώση και ο πολιτισμός είναι προνόμιο και αγαθό που ανήκει σε όλους

- κοινωνική διάσταση της δράσης).

3^η δράση: Δημιουργία θεατρικής ομάδας.

Σ' αυτή τη δραστηριότητα πήραν μέρος μαθητές από την Α' λυκείου.

Στόχος: η επαφή με το θεατρικό λόγο, η έκφραση συναισθημάτων, η βίωση θεατρικού ρόλου, η αναζήτηση τρόπων έκφρασης, η ψυχαγωγία.

Πώς δουλέψαμε.

- Δημιουργία ομάδας: Η προσέλευση των παιδιών ήταν τόσο άμεση και αυθόρμητη ώστε δεν υπήρξε καμιά δυσκολία για την οργάνωση της ομάδας.

- Τόπος συνάντησης ήταν η βιβλιοθήκη σε συγκεκριμένες ώρες.

- Στη συνέχεια, επειδή η επιθυμία να ετοιμάσουμε μια παράσταση ήταν έντονη απ' όλα τα παιδιά, προχωρήσαμε στην αναζήτηση θεατρικού έργου. Τα παιδιά έψαξαν και στη βιβλιοθήκη και στο διαδίκτυο διάφορα έργα και είπαν τις προτάσεις τους.

- Διαβάστηκαν κάποια έργα και κάποιες περιλήψεις για να αποφασίσουν τα παιδιά τι θα ήθελαν να παίξουν ή τι περισσότερο θα τους ταίριαζε (**επαφή με θεατρικούς συγγραφείς και με το θεατρικό λόγο**). Έτσι τα παιδιά γνώρισαν τον Γκόγκολ, είδαμε θεατρική παράσταση σε dvd, εντοπίσαμε τις δυσκολίες μιας τέτοιας προσπάθειας και καταλήξαμε στο «Όνειρο καλοκαιρινής νύχτας» του Σαίξπηρ.

- Ακολούθησε η διανομή ρόλων και το σημαντικό είναι ότι η διανομή έγινε για τον καθένα με συζήτηση, χαλαρή διάθεση και με βάση τα χαρακτηριστικά του και τις δυνατότητές του (**αποβολή της τάσης για αυτοπροβολή και ανταγωνισμό - στόχος η φράση του Κάρολου Κουν «κάνουμε θέατρο για την ψυχή μας»**).

Το βίωμα

Συνειδητή και κυρίως χαρούμενη συμμετοχή των παιδιών στις πρόβες οι οποίες κάποιες φορές κράτησαν μέχρι νωρίς το απόγευμα. Διασκεδάσαμε όλοι μαζί τις αδυναμίες έκφρασης και κίνησης. Η διάθεση των παιδιών ήταν τόσο μεγάλη που ανέλαβαν μόνα τους να επιλύσουν το πρόβλημα του χώρου, όταν σε επόμενο στάδιο προετοιμασίας θα έπρεπε να συναντιόμαστε και εκτός σχολείου. Ήρθαν σε επαφή με τον Δήμο και τακτοποίησαν το θέμα.

4^η δράση: Αφιέρωμα στον Ροδανό Καπετανέα (συγγραφέα και ποιητή της περιοχής).

Στόχος σε αυτή τη δράση ήταν η ανάδειξη ενός συγγραφέα-ποιητή της τοπικής κοινωνίας, αλλά και ενός ανθρώπου που αποτέλεσε με τη δράση του σημαντικό φορέα πολιτισμού.

Πώς δουλέψαμε:

Συγκέντρωση υλικού με τη σύμφωνη γνώμη της οικογένειάς του, έρευνα και σχεδιασμός της δράσης με τους εξής θεματικούς άξονες:

- η θεατρική γραφή του Ροδανού Καπετανέα και το θέατρο στη Δράμα (ερευνητική εργασία συναδέλφου),
- «ο παππούς μου», παρουσίαση της ζωής του μέσα από τα μάτια της εγγονής του, μαθήτριας Α΄ Λυκείου ,
- ανάγνωση ποιημάτων του συγγραφέα και ποιητή από συναδέλφους και μαθητές –μέλη της θεατρικής ομάδας,
- μουσική επένδυση από συνάδελφο.

Ωστόσο, αντικειμενικές συνθήκες (επέστρεψα στην τάξη) δεν ευνόησαν την ολοκλήρωση των δραστηριοτήτων που προαναφέρθηκαν. Παρόλα αυτά όμως, η ζύμωση με το χώρο της βιβλιοθήκης, η διάθεση συμμετοχής σε δράσεις από μαθητές και εκπαιδευτικούς και κυρίως η αναζήτηση νέων μορφών έκφρασης στο χώρο του σχολείου, έγιναν πράξη στο μικρό αυτό χρονικό διάστημα.

B. Η βιβλιοθήκη χώρος διδασκαλίας

Στόχος: η ενεργητική και βιωματική μάθηση με την παράλληλη αξιοποίηση του υλικού της βιβλιοθήκης

Πώς βίωσα σαν υπεύθυνη της βιβλιοθήκης τη διδασκαλία μαθημάτων από συναδέλφους στο χώρο αυτό.

Τα παιδιά, οργανωμένα σε ομάδες με συγκεκριμένο πλαίσιο δράσης που δίνονταν από τον καθηγητή (ερωτηματολόγια, βιβλιογραφία, χρήσιμες ιστοσελίδες), έψαχναν τις απαντήσεις και με άνεση, θα έλεγα εντυπωσιακή, κινούνταν στο χώρο της βιβλιοθήκης (**άρση της βιβλιοφοβίας, αυτόνομη δράση των μαθητών στη βιβλιοθήκη**).

Το σημαντικό είναι ότι οι μαθητές είχαν συνηθίσει σε τέτοιου είδους διδασκαλίες, καθώς με τον ίδιο συνάδελφο την προηγούμενη χρονιά στο μάθημα της λογοτεχνίας, είχαν δημιουργήσει βιωματικά τα δικά τους μαθησιακά αποτελέσματα, αναρτώντας τα μάλιστα και στο διαδίκτυο. Το συγκινητικό είναι ότι τα παιδιά δεν έμειναν μόνο στις εργασίες τους αλλά προχώρησαν στη σύνθεση δικών τους έργων και με ενθουσιασμό μιλούσαν γι' αυτή τους την εμπειρία ένα χρόνο μετά.

Συνοψίζοντας, τα παιδιά κατά τη διάρκεια της διδακτικής δράσης στο χώρο της βιβλιοθήκης, έδιναν την εικόνα των «μικρών» - «μεγάλων» ερευνητών που με πάθος αναζητούν τις απαντήσεις στα προβλήματα που τους απασχολούν. Θα μπορούσε να πει κανείς ότι πέρα από τη σοβαρότητα ανάληψης του ρόλου τους, υπήρχε η ομορφιά της εικόνας των παιδιών ανάμεσα σε βιβλία και υπολογιστές, παιδιών που γελούν, διασκεδάζουν δουλεύοντας και τοποθετούν το δάσκαλο στη θέση του συμπορευτή και όχι της αυθεντίας. Αυτό ήταν ξεκάθαρο από τον τρόπο με τον οποίο απευθύνονταν στον καθηγητή τους.

Αποτέλεσμα μιας τέτοιας σχέσης είναι τα παιδιά να κατανοούν την πολυπλοκότητα της αλήθειας αλλά και το μόχθο που απαιτείται για την ανεύρεσή της. Θα κλείσω αυτήν την κατάθεση της εμπειρίας μου, τονίζοντας ότι η διδακτική πράξη στηρίζονταν σε μια γνήσια και ισότιμη παιδαγωγική σχέση, απαλλαγμένη από φαινόμενα προστατευτισμού ή οποιαδήποτε προσπάθεια απόκτησης της εύνοιας των μαθητών που ξεφεύγει από τους κανόνες μιας τέτοιας σχέσης. Θα μπορούσε κανείς να αντιτάξει πιο ισχυρή εικόνα από αυτή;

Δήμητρα Βαρλάμη, φιλόλογος στο γυμνάσιο Προσοτσάνης

Αθέατη πραγματικότητα...

Όταν πριν από έντεκα χρόνια διορίστηκα σε ένα γυμνάσιο της Δωδεκανήσου και ανέλαβα να οργανώσω μια σχολική γιορτή, μην έχοντας μαζί μου υλικό κατέφυγα στις πηγές της Σχολικής Βιβλιοθήκης του Λυκείου της περιοχής. Εκτός από τις πηγές, εκεί συνάντησα μια παιδαγωγική ατμόσφαιρα, όταν οι ίδιοι οι μαθητές με απίστευτη εξοικείωση με το χώρο με ξενάγησαν και με οδήγησαν στα ράφια που με ενδιέφεραν.

Νεανικά πρόσωπα με χαμόγελο, άλλοι να παίζουν σκάκι, άλλοι να βγάζουν φωτοτυπίες, άλλοι να ξεφυλλίζουν ή να ψάχνουν στα ράφια. Μια κυψέλη. Ο υπεύθυνος ήταν σε «διαβούλευση» για τα άρθρα του εντύπου που εξέδιδε η Βιβλιοθήκη.

Όταν μετατέθηκα και υπηρέτησα στο αθλητικό σχολείο της Δράμας, στο χώρο της βιβλιοθήκης με διαφάνειες από το φωτογραφικό άλμπουμ του Boissonas, μουσική υπόκρουση από το θεατρικό έργο της Κάρμεν Ρουγγέρη και με την καθοδήγηση και τη φιλοξενία του υπευθύνου ταξιδέψαμε νοερά με τους μαθητές της πρώτης τάξης στα χνάρια του Οδυσσέα και των συντρόφων του κατά την επιστροφή τους στην Ιθάκη.

Όταν αργότερα στο Γυμνάσιο του Κ. Νευροκοπίου λόγω ωραρίου και μετακίνησης έπρεπε να προετοιμάζομαι στο σχολείο, στη Βιβλιοθήκη έβρισκα τις πιο πρόσφορες συνθήκες για μελέτη και οργάνωση του μαθήματος. Στο διάλειμμα οι μαθητές μου αναζητούσαν άγνωστες λέξεις στα λεξικά και στα κενά μελετούσαμε δίπλα δίπλα.

Στη Σχολική Βιβλιοθήκη του 1^{ου} Λυκείου της Δράμας, που είναι πιο ενημερωμένη λόγω και της ιστορικότητας του σχολείου αλλά και της προσπάθειας του υπευθύνου, πολλοί συνάδελφοι εκπαιδευτικοί και «δια βίου μαθητές» βρήκαμε τις επιστημονικές πηγές που χρειαστήκαμε για εργασίες, έρευνες ή μεταπτυχιακά, φοίτηση στα διδασκαλεία κ.λπ. – η πρόσβαση σε ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες δεν είναι εύκολα και κυρίως γρήγορα προσιτή ακόμη και σήμερα με τη βοήθεια της τεχνολογίας.

Όταν επιμορφώθηκα για να αναλάβω μια σχολική βιβλιοθήκη, πέρα από τα τυπικά που ορίζει το θεσμικό πλαίσιο και τις ρητορείες γύρω από τους γενικούς στόχους διέκρινα ότι στο χώρο αυτό η κάθε σχολική κοινότητα μπορεί να γράφει τη δική της ιστορία και να διαμορφώνει τη σφραγίδα της στον τόπο και στο χρόνο. Το βιβλίο και ο χώρος όπου φιλοξενείται δεν μπορεί παρά να συμπυκνώνει και να ακτινοβολεί το νόημα της παιδείας.

Ως υπεύθυνη σχολικής βιβλιοθήκης για πέντε χρόνια είχα την επαγγελματική ευτυχία να αλληλεπιδρώ δημιουργικά με τους μαθητές μέσα από ποικίλες δράσεις, να βλέπω να γκρεμίζονται οι τοίχοι της παραδοσιακής τάξης, να εκπληρώνεται η παιδαγωγική σχέση καθηγητή μαθητή, να εξαλείφονται τα εμπόδια που θέτει η αξιολόγηση του μαθητή, τα όρια που θέτει η επίδοσή του στα μαθήματα. Μαθητές λιγότερο κοινωνικοί βρήκαν καταφύγιο στη βιβλιοθήκη, ανέπτυξαν μαζί με άλλους δεξιότητες στη χρήση της τεχνολογίας, στην ηλεκτρονική ή απλή αναζήτηση πληροφοριών. Ακόμη, μαθητές που δεν έχουν την ελληνική ως μητρική στη βιβλιοθήκη βρήκαν χώρο έκφρασης μέσα από έντυπα και παρουσιάσεις που δημιουργήσαμε ή από καλλιτεχνικούς διαγωνισμούς (ζωγραφική- διήγημα!) ακόμη και μέσα από ομαδικά εκπαιδευτικά, επιτραπέζια παιχνίδια.

Αυτά είναι ελάχιστα, απλά επεισόδια της καθημερινής σχολικής ζωής. Μια περιήγηση σε ιστοσελίδες σχολικών βιβλιοθηκών σε όλη την Ελλάδα περιγράφει σε ένα βαθμό το έργο, την πρωτοτυπία, την ποικιλία, τον πλουραλισμό, την ιδιαιτερότητα, τη λογική και την ευαισθησία της μαθητικής ζωής.

Αλλά αυτή ήταν μια πραγματικότητα αθέατη. Όχι για τους πρωταγωνιστές, τους εκπαιδευτικούς και τους μαθητές. Εμείς τη ζήσαμε. Γενθήκαμε την ελπίδα και την αισιοδοξία για τις συνθήκες εργασίας και τις προοπτικές δημιουργίας που εξασφαλίζει ο χώρος αυτός, ο πυρήνας του σχολείου. Είχαμε το αγαθό και αναγνωρίζουμε τη σπουδαιότητά του περισσότερο τώρα που το χάνουμε.

Ήταν αθέατη η πραγματικότητα για όσους μακριά από το σχολείο στη δική τους (αν)εικονική πραγματικότητα σχεδιάζουν... προγραμματίζουν... αποφασίζουν γι' αυτό.

Στο όνομα της οικονομίας άραγε παραμένουν κλειστές οι βιβλιοθήκες; Μα είχαν μηδαμινό κόστος για το σχολείο. Στο όνομα της οικονομίας δεν δόθηκε ούτε μια επίσημη ανακοίνωση γι' αυτές; Τόσο ακριβό ήταν ένα e-mail που θα ενημέρωνε υπηρεσιακά, υπεύθυνα τους διευθυντές εκπαίδευσης, διευθυντές των σχολικών μονάδων, καθηγητές, μαθητές (αυτό έπρεπε να προηγείται αλλά είναι στο τέλος για έμφαση) για το περιουσιακό τους στοιχείο, τώρα που και τα βιβλία είναι δυσεύρετα και τα χρήματα για να αγοράσουμε λιγοστά; Ανήκουν αυτά τα βιβλία και ο εξοπλισμός των βιβλιοθηκών στα δημόσια σχολεία ναι ή όχι; Έχουμε πρόσβαση σε αυτά οργανωμένα όπως και πριν ναι ή όχι; Θα μείνουν ανεκμετάλλευτα, ενώ γίνονται σεμινάρια επιμόρφωσης για τις ερευνητικές εργασίες (projects); Και οι μαθητές θα αξιολογούνται σε εργασίες χωρίς στοιχειώδη πρόσβαση σε βιβλιογραφία; Και πώς θα παρακινούνται; Από τη ζοφερή πραγματικότητα που ζουν καθημερινά και που δημιουργήσαμε εμείς για αυτούς;

Ως εκπαιδευτικός που υπηρετώ τη δημόσια εκπαίδευση θα ήθελα για τους μαθητές μου και τους συναδέλφους μου αυτό το χώρο ανοικτό και λειτουργικό, για να ζούμε τουλάχιστον για λίγες ώρες της μέρας τη δική μας πραγματικότητα που αν και αθέατη είναι γεμάτη παράθυρα και φως.

Ανδρομάχη Μιχαηλίδου, φιλόλογος στο γυμνάσιο Φωτολίβους

Εξομολογήσεις ενός έλληνα βιβλιοθηκάρου σχολικής βιβλιοθήκης

Αυτό το κείμενο γράφτηκε από έναν γνωστό μου φιλόλογο, ο οποίος μετατράπηκε για τέσσερα χρόνια σε βιβλιοθηκάριο μιας σχολικής βιβλιοθήκης, κάπου στην Δράμα. Παίρνω την πρωτοβουλία να συγκολλήσω σε ενιαίο σώμα τα πιο ενδιαφέροντα από τα ημείλ που μου έστειλε και το παρουσιάζω:

7 Οκτωβρίου 2007: η Μάχη μού έδειξε τα μυστικά της δουλειάς. Είχε προηγηθεί ένα δεκαήμερο σεμινάριο στην Θεσσαλονίκη, που –αλλοίμονο – δεν έμοιαζε στο παραμικρό με το Δεκαήμερο τού Βοκκάκιου. Εκεί, στο ξενοδοχείο «Καψής», μάθαμε τα γενικά και βαρεθήκαμε ομαδικά. Εδώ, στο [...] γυμνάσιο Δράμας, πρέπει να προσγειωθώ στα καθημερινά. Ψάχνω τα βιβλία, γυροφέρνω στα ράφια· πρόκειται για μια καταπληκτική συλλογή, το ήξερα άλλωστε. Έχει και μια επιλογή από το Δεκαήμερο!

11 Νοεμβρίου: έχω κάποια σχέδια, όχι ιδιαίτερα πρωτότυπα: το μεγαλύτερο είναι να βγάλουμε εφημερίδα με τους μαθητές. Προπαγανδίζω στους συναδέλφους την ιδέα να κάνουν στην βιβλιοθήκη πρότυπα μαθήματα, με εργασιούλες των μαθητών, συνεργατική μάθηση και τα τοιαύτα. Εφηύρα τα «βιβλία- δολώματα». Σε κάθε τραπέζι απλώνω 4- 5 βιβλία που νομίζω πως θα ενδιαφέρουν. Σκίζει ο παγκόσμιος άτλας.

Δεκέμβριος: Σκούρα τα πράματα Μιχάλη μου. Ορισμένοι μαθητές νομίζουν ότι η βιβλιοθήκη είναι ιντερνέτ καφέ και διαγκωνίζονται στους τρεις υπολογιστές (λειτουργούν οι δύο). Η εφημερίδα προχωράει, αλλά όπως ξέρεις το επίπεδο σ' αυτό το γυμνάσιο είναι πολύ χαμηλό. Λίγοι προθυμοποιούνται. Τα δολώματα μερικές φορές χρησιμοποιούνται σαν φονικά όπλα, από τους νταήδες τού σχολείου. Δανεισμός γίνεται, δέχονται και δικές μου προτάσεις, αλλά κυρίως ακολουθούν το ένστικτό τους. Μια μαθήτριά πρώτης γυμνασίου δανείζεται Εγγονόπουλο και τον επιστρέφει λίγες μέρες μετά. «Κατάλαβες τίποτα;» της λέω, «κατάλαβα» μού λέει, «και να μην κατάλαβες δεν πειράζει, μπορεί και να μυρίστηκες», σκέφτομαι.

Ιανουάριος: ο Βρυζάκης έρχεται σε κάθε διάλειμμα. Οι συμμαθητές του τον λένε «μαστούρη», γιατί έχει ένα νυσταγμένο ύφος. Κολλλάει απάνω μου (κυριολεκτικά τις περισσότερες φορές) και συζητάμε για τον Ολυμπιακό και την Δόξα. Τελευταία εμφανίστηκε κι ένας άλλος, με πολλά οικογενειακά προβλήματα κι αυτός. Γράφει ιστορίες τρόμου, σκαρώνει τρεις- τέσσερις την μέρα. Οι άλλοι τον δουλεύουν και τού δανείζονται λεφτά. Τού είπα να μην δανείζει σε κανέναν και τού δάνεισα τα διηγήματα τού Πόε. Έχουμε και καμιά δεκαριά σκακιστές, παρόντες στα περισσότερα διαλείμματα.

Φεβρουάριος: οι συνάδελφοι δεν ανταποκρίθηκαν ιδιαίτερα, μόνο στην τοπική Ιστορία έγινε αυτό το σχέδιο με τις επί τόπου εργασίες. Της άρεσε της συναδέλφου, βάζω στοίχημα ότι θα ξανάρθει και στο μέλλον. Βλέπεις έχουμε και καλούτσικη συλλογή από βιβλία τοπικής Ιστορίας.

Μάρτιος: έρχονται συνάδελφοι για βιντεοπροβολές. Δεν είναι αυτό που φανταζόμουν αλλά δεν πειράζει, φτάνει που ο χώρος ζωντανεύει δημιουργικά. Ένας μόνο υπολογιστής διασώθηκε, κάποιος οργισμένος μαθητής κατέστρεψε τον δεύτερο. Τα Οργισμένα νιάτα τού Οσμφορν τα έχω;

Ιούνιος: τα παιδιά μας προτιμούν πιο πολύ βιβλία για ζώα και φυτά, μάλλον γιατί διατηρούν ακόμα την παιδικότητά τους. Και λογοτεχνία φυσικά, για να καταλάβουν τα ανθρώπινα. Καντ και Χέγκελ δεν ακουμπάνε, όμως ήρθε ένας συνάδελφος και τους ξεσκόνισε τους φιλοσόφους. Εκδώσαμε την εφημερίδα, κάναμε κι έκθεση βιβλίου, πήραμε και βιβλία τοπικής Ιστορίας από τον Δήμο. Αρέσουν πολύ η ιστορία της Δράμας σε κόμιξ και το βιβλίο για την Δόξα.

Να μην τα πολυλογώ, τέτοια και άλλα παρόμοια μού έγραφε από την βιβλιοθηκική μοναξιά του ο φίλος μου. Είναι περιττό να λέει κανείς τα αυτονόητα; Δεν είναι. Οι σχολικές βιβλιοθήκες σήμερα είναι κλειστές ή υπολειπόμενες. Αν όμως ρωτήσει κανείς μαθαίνει ότι η βιβλιοθήκη τού Κολλεγίου Αθηνών λειτουργεί με προσωπικό έντεκα (11) ατόμων.

«Ο εργάτης ξέρει 300 λέξεις και το αφεντικό 1000, γι' αυτό είναι αφεντικό», το λέει κι ο Ντάριο Φο. Δύο λύσεις υπάρχουν: α) αποδεχόμαστε ότι πάντα κάποιοι θα είναι αφεντικά, οπότε βιβλιοθήκες και άλλα πνευματικά δαιμόνια τους ανήκουν β) ελπίζουμε πως κάποτε τα κορόιδα θα ξυπνήσουν.

Ηρακλής Χατζιωαννίδης, φιλόλογος Μουσικού Σχολείου Δράμας

Δανειστικό σκέλος: μια σύντομη αποτίμηση για τη νεότερη και παλαιότερη σχολική βιβλιοθήκη της πόλης

Μέσα στο πολύπλευρο έργο της σχολικής βιβλιοθήκης, δεν παύει να κατέχει μεγάλο ρόλο και ο δανεισμός βιβλίων. Προσπαθώντας να προσεγγίσουμε ποσοτικά το θέμα, θα αναφερθούμε ενδεικτικά στη βιβλιοθήκη του πιο παλιού σχολείου του νομού μας, του 1^{ου} Λυκείου, η οποία ιδρύθηκε όταν πρωτολειτούργησε ο θεσμός και στη βιβλιοθήκη του 3^{ου} Λυκείου, που ανήκει στη «νεότερη γενιά» βιβλιοθηκών (λειτούργησε από τον Ιανουάριο του 2010, χωρίς υποστηρικτικό λογισμικό και χωρίς επιμόρφωση).

Πολύ ενδιαφέροντα είναι λοιπόν τα στοιχεία που διαθέτουμε από τη σχολική βιβλιοθήκη του 1^{ου} λυκείου Δράμας: από το 2001 μέχρι το 2007, όσο διάστημα δηλαδή λειτουργούσε το ηλεκτρονικό σύστημα καταγραφής και υπήρχε η γραφειοκρατική τελικά υποχρέωση να στέλνονται στατιστικά στοιχεία στο υπουργείο, η δανειστική κίνηση της σχολικής βιβλιοθήκης ήταν η εξής:

Σύνολο βιβλίων που δάνεισε η σχολική βιβλιοθήκη: 4.523

Από αυτά δανείστηκαν 3.300 βιβλία οι μαθητές, 1123 οι καθηγητές του γυμνασίου και του λυκείου, ενώ 200 βιβλία τα δανείστηκαν πρόσωπα εκτός σχολείου. Επίσης, άλλα τόσα πρέπει να υπολογίσουμε για περιοδικά και DVD που δεν καταχωρούνται στην ηλεκτρονική βάση.

Στο 3^ο λύκειο της Δράμας η βιβλιοθήκη ευτύχησε να λειτουργήσει μόνο μια σχολική χρονιά. Όπως, όμως, δείχνουν τα στοιχεία ήταν ιδιαίτερα χρήσιμη για μαθητές και καθηγητές, από άποψη δανειστική. Μεταξύ λοιπόν Σεπτεμβρίου του 2010 και Ιουνίου του 2011 ο δανεισμός βιβλίων είχε την παρακάτω εικόνα:

Σύνολο βιβλίων που δάνεισε η σχολική βιβλιοθήκη: 1.239

Από αυτά δανείστηκαν 808 βιβλία οι μαθητές και 409 οι καθηγητές ενώ υπήρξαν και 22 δανεισμοί σε τρίτους.

Ανάλογη είναι η εικόνα και σε άλλες σχολικές βιβλιοθήκες.

Χριστίνα Παπαγγελή, φιλόλογος στο 3^ο λύκειο Δράμας

Ιστορική αναδρομή στη λειτουργία των Σχολικών Βιβλιοθηκών
--

1995-97: Εξαγγέλλονται 50 πιλοτικές σχολικές βιβλιοθήκες και προσλαμβάνονται 50 βιβλιοθηκονόμοι

1998-2000: Δημιουργούνται 500 σχολικές βιβλιοθήκες στα πλαίσια της εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης που εξήγγειλε ο υπουργός Παιδείας Γεράσιμος Αρσένης.

Αύγουστος 1999: Προκήρυξη θέσεων για εκπαιδευτικούς υπεύθυνους βιβλιοθηκών

2000: Ο υπ. Παιδείας Π. Ευθυμίου εξαγγέλλει την ίδρυση 1000 νέων βιβλιοθηκών.

2004 προεκλογικά: Ο ίδιος υπουργός περιορίζει τον αριθμό των σχολικών βιβλιοθηκών σε 638 και εκδηλώνει ενδιαφέρον για την επάρκεια σε αντίτυπα των εγκεκριμένων τίτλων για τις σχολικές βιβλιοθήκες. Αναγγέλλει τη χρηματοδότηση για εμπλουτισμό των πρώτων 500. Καμιά υπόσχεσή του δεν υλοποιήθηκε.

2004: Ο νέος πρωθυπουργός Κ. Καραμανλής εξαγγέλλει: «Δημιουργία, επιτέλους, βιβλιοθηκών σε κάθε σχολείο της χώρας».

26 Μαρτίου 2008: ο υπ. Παιδείας Ε. Στυλιανίδης προκηρύσσει τη δημιουργία μόνο 266 σχολικών βιβλιοθηκών.

2010: Λειτουργούν οι 266 σχολικές βιβλιοθήκες.

Σεπτέμβριος 2011: Η υπ. Παιδείας Α. Διαμαντοπούλου στέλνει εγκύκλιος για «να παραδοθούν τα κλειδιά των σχολικών βιβλιοθηκών στους διευθυντές των σχολείων».

Οκτώβριος 2011: Διευκρινιστική εγκύκλιος για λειτουργία των βιβλιοθηκών με το πλεονάζον προσωπικό.

Η ιστορική αναδρομή δείχνει ξεκάθαρα ότι η φειτηνή αδρανοποίηση των σχολικών βιβλιοθηκών δεν ήταν «κεραυνός εν αιθρία», τουλάχιστον για μας τους υπεύθυνους. Από την πρώτη μέρα λειτουργίας τους εγκαταλείφθηκαν. Στο πλαίσιο λειτουργίας των σχολικών βιβλιοθηκών αναφέρεται, μεταξύ άλλων, ότι «καθώς η εκπαιδευτική αποστολή του σχολείου επιβάλλει την απρόσκοπτη και ελεύθερη αναζήτηση της γνώσης από τον μαθητή, η σχολική βιβλιοθήκη αποτελεί μέσο και ακρογωνιαίο λίθο αυτής της διαδικασίας». Τονίζεται επίσης ότι η βιβλιοθήκη «αποτελεί κεντρικό εκπαιδευτικό τμήμα του σχολείου».

Αυτά στη θεωρία, γιατί στην πράξη η Πολιτεία, όλα αυτά τα χρόνια, έκανε ελάχιστα πράγματα για να υποστηρίξει αυτές τις διακηρύξεις. Δεν δόθηκε ποτέ από το ΥΠΕΠΘ η ετήσια επιχορήγηση που προβλέπεται, ούτε υπήρξε σχεδιασμός, με βάση το αναλυτικό πρόγραμμα, που να περιλαμβάνει τη χρήση της σχολικής βιβλιοθήκης, ώστε να την καταστήσει «εργαστήριο άσκησης του μαθητή στην κριτική σκέψη που απαιτεί η σύγχρονη κοινωνία», όπως ευαγγελίζεται το πλαίσιο λειτουργίας. Οι σχολικές βιβλιοθήκες αφέθηκαν να βουλιάζουν στο τέλμα που υπάρχει στο εξετασιοκεντρικό εκπαιδευτικό σύστημα που επικρατεί στη χώρα μας εδώ και πάρα πολλά χρόνια παρά τις όποιες μεταρρυθμίσεις... Ακόμη και όταν λειτούργησαν οι 266 νέες βιβλιοθήκες το 2010 και παρά τον εξοπλισμό τους με Η/Υ δεν τους δόθηκε το ΑΒΕΚΤ, το πρόγραμμα διαχείρισης βιβλιοθηκών. Η εγκύκλιος του 2011 αδρανοποιεί της βιβλιοθήκες τώρα, για να τις μετατρέψει σε αποθήκες βιβλίων τα επόμενα χρόνια αν δεν υπάρξει αντίδραση του εκπαιδευτικού κόσμου.

Εμείς οι πρώην υπεύθυνοι των σχολικών βιβλιοθηκών ν. Δράμας με έγγραφό μας που δημοσιοποιήσαμε στα ΜΜΕ και αποστείλαμε σε κάθε αρμόδιο, θέσαμε μεταξύ άλλων και τα εξής ερωτήματα:

Πώς μπορεί άραγε να «διδασχθεί» το βαθμολογούμενο 3ωρο μάθημα ερευνητικών εργασιών (projects) στην Α' λυκείου που εισάγεται από φέτος, με δεδομένο ότι για να γίνει μια ομαδική εργασία το πρώτο πράγμα που χρειάζεται είναι μια βιβλιοθήκη με το κατάλληλο έντυπο και ηλεκτρονικό υλικό, με υπεύθυνους επιμορφωμένους καθηγητές, ή βιβλιοθηκονόμους, ή ακόμα καλύτερα και τους δύο;

Ποιος θα δανείζει βιβλία;

Ποιος θα οργανώνει προβολές, θα επιβλέπει και θα φροντίζει για την συντήρηση των μηχανημάτων, για την ανανέωση του υλικού, ποιος θα βοηθά τους καθηγητές στην ετοιμασία μιας παρουσίασης ή στην εκπόνηση εργασιών από τους μαθητές, κ.ά..

Ποιος θα χρησιμοποιεί το ηλεκτρονικό σύστημα καταγραφής της κίνησης των βιβλίων ώστε να μη χάνονται;

Ηλίας Βασιλειάδης, υπεύθυνος σχολικής βιβλιοθήκης του 1^{ου} λυκείου Δράμας

Η βιβλιοθήκη ως δημόσιο αγαθό

Ο λόγος είναι για τη βιβλιοθήκη ως δημόσιο αγαθό.

Ίσως, το να εξακολουθεί να χαρακτηρίζει κάποιος μ' αυτόν τον τρόπο το θεσμό των βιβλιοθηκών είναι σαν να εξακολουθεί να πιστεύει ότι στο σοσιαλισμό πας με το ποδήλατο. Αλήθεια, τι γυρεύουν αυτές οι δυο λέξεις, δημόσιο και αγαθό, μέσα σ' έναν κόσμο στον οποίο κυρίαρχο αγαθό είναι το χρήμα, όχι το δημόσιο (το χρήμα ως μέσον), αλλά το ιδιωτικό, το χρήμα – αυτοσκοπός, το οποίο στο όνομα του δημόσιου συμφέροντος μας κλέβουν κάποιοι ιδιώτες, που παριστάνουν τους δημόσιους λειτουργούς, για να καταλήξει στις τσέπες διεφθαρμένων ισχυρών του πλούτου και της εξουσίας;

Μέσα σ' έναν παράλογο κόσμο, ένα πλανητικό χωριό διαβρωμένο από την εξουσιαστική ισχύ του χρήματος και της κατανάλωσης, μέσα σε μια χώρα η οποία έχει καταντήσει προτεκτοράτο και κανείς δεν ξέρει αν θα συνεχίσουμε να ζούμε σ' ένα ανεξάρτητο κράτος ή σ' έναν επιτηρούμενο χώρο όπου όλα θα έχουν ξεπουληθεί, μέσα σε μια γλώσσα όπου όλες οι λέξεις έχουν χάσει το νόημά τους, διαστρεβλωμένες από τους διαχειριστές της εξουσίας, μήπως έχει ήδη αρχίσει το ταξίδι της νοσταλγίας, το ταξίδι του πένθους;

Πενθούμε, όσοι πενθούμε, όλα αυτά που ανεπαισθήτως χάνονται, μικρά και μεγάλα. Ένα απ' αυτά είναι η βιβλιοθήκη. Τι σημαίνει όμως πένθος; Το σχολείο που κλείνει, το πανεπιστήμιο που ιδιωτικοποιείται, η γνώση που γίνεται εμπόρευμα, ο δημόσιος χώρος που συρρικνώνεται, ο δημόσιος λόγος που έγινε εξουσιαστικός, η ελευθερία που έγινε ανάπηρη, είναι σημάδια ενός απολεσθέντος νοήματος του παρελθόντος. Το παρελθόν εμφανίζεται στο παρόν, ως μια έλλειψη, ως μια απώλεια. Το νόημα που χάσαμε συμπίπτει με την απολεσθείσα αίσθηση της μοιρασμένης ύπαρξης και του αυθεντικά κοινού βίου. Κλειδωμένη βιβλιοθήκη σημαίνει ένα ανθρώπινο δικαίωμα (το δικαίωμα στη γνώση) από το οποίο απουσιάζει ο άνθρωπος. Αυτό το νόημα πενθούμε, όσοι πενθούμε, αντικρίζοντας κλειδωμένες βιβλιοθήκες, ανοίγοντας τον εαυτό μας σ' αυτό που χάθηκε οριστικά ή μάλλον σ' αυτό που δε βρήκαμε ποτέ.

Το παράδοξο όμως με το πένθος, είναι ότι πενθώντας, δεν ανοιγόμαστε μόνο στο χαμένο παρελθόν. Ταυτόχρονα ανοιγόμαστε, αρχίζουμε να ψάχνουμε το ανεύρετο μέλλον. Μόνο αν πενήσουμε το χαμένο παρελθόν, αν αποδεχτούμε ειρηνικά το θάνατό του, αν συνειδητοποιήσουμε την αδυναμία επιστροφής του, μόνο τότε το μέλλον εγκαθίσταται ως δυνατότητα και φωτίζει το παρελθόν, παράγοντας ένα δυναμικό παρόν.

Η βιβλιοθήκη, ως χώρος γνώσης, είναι μια ΠΑΡΟΥΣΙΑ, την οποία οφείλουμε ν' ανακαλύψουμε. Μια καθαρή, μια ακατάλυτη παρουσία που μένει εκεί, αδιάφορη για το πέρασμα του χρόνου, ανέπαφη από το χρόνο, σα να ήταν πάντα έτοιμη για ένα καινούριο ξεκίνημα του κόσμου.

Μέσα στη βιβλιοθήκη, ένας άνθρωπος σου παραδίδει κάτι από τον εαυτό του, κάτι από την ψυχή του, κάτι από αυτόν τον άλλον κόσμο που σαλεύει μέσα του, δίχως κι ο ίδιος να το ξέρει, για να τον παραδώσεις κι εσύ σ' έναν άλλον. Αυτή η πνοή, αυτή η ζωή που έρχεται από αλλού και σε διαπερνάει είναι η ΠΑΡΑΔΟΣΗ. Αυτή η παρουσία κάποιου Άλλου μέσα σου σε κάνει να βγαίνεις από τον εαυτό σου, να γίνεσαι ένας άλλος, να μεταμορφώνεις τη ζωή σου σε ένα άλλο πράγμα· σε ένα έργο που θα το βγάλεις από μέσα σου για να το παραδώσεις στους άλλους... Παράδοση τελικά είναι η ίδια η δημιουργία.

Η φωνή της κλειδωμένης βιβλιοθήκης είναι η φωνή ενός γενέθλιου μέλλοντος που καλεί στη δημιουργία. Η δημιουργία είναι αυτή που συνδέει το *δήμο* – όχι τη μάζα – με το *έργο*, αυτή που φυτεύει το έργο μέσα στο δήμο, αλλά και το δήμο μέσα στο έργο.

Η φωνή της κλειδωμένης βιβλιοθήκης μάς καλεί σε μια απόπειρα πολιτικής και αισθητικής επανοικειοποίησης του δημόσιου χώρου. Ο δημόσιος χώρος δεν είναι μόνο προς εκποίηση, δηλαδή ξεπούλημα, ή εμπορική αξιοποίηση. Είναι πολιτικό και πολιτισμικό, δηλαδή συλλογικό αγαθό. Μια απόπειρα αμφισβήτησης του θεσμιμένου χώρου, ίσως μας βοηθήσει να ξαναδώσουμε ένα καινούριο νόημα στη λέξη *επαναμάγευση*.

Η φωνή της κλειδωμένης βιβλιοθήκη, κρύβοντας την υπόσχεση, αλλά κάποτε και την απειλή του απροσδόκητου, ίσως μας αποκαλύπτει ότι η ζωή, η κοινή μας ζωή, είναι πολυτιμότερη από την ιδιότητα, είναι πολυτιμότερη απ' όσο είχαμε φανταστεί ποτέ ως τα τώρα.

Η βιβλιοθήκη ως τόπος και χρόνος πνευματικής εγρήγορσης και απόλαυσης, κοινωνικής αλλά και ερωτικής συνεύρεσης, ως τόπος και χρόνος αδράνειας, ονειροπόλησης, παιγνιδιού, εμβάθυνσης της ζωής. Η βιβλιοθήκη ως μια μικρή ζεστή ανθρώπινη κοινότητα. Μέσα στον περικλειστο, ψυχρό, τεχνοκρατούμενο χώρο των σημερινών ομογενοποιημένων κοινωνιών, αποτελούν μια όαση, η κυκλοφορία των βιβλίων από χέρι σε χέρι, η ανταλλαγή συγκινήσεων και μηνυμάτων, η μεταφορά ψυχικών ενεργειών ανάμεσα στους συμμετέχοντες, η από κοινού επίκληση ενός βιώματος.

Μια μυστική, πενθητική φωνή ακούγεται από το παρελθόν. Του Παπαδιαμάντη:

Η κάμαρα δεν εστέριωνε, και καμμία επιχείρησις δεν ευοδούτο, και καμμία συνδιάλεξις δεν ελάμβανε πέρας. Δεν υπήρχεν έννοια, δεν υπήρχε σκέψις και στοχασμός και σκοτούρα. Όμματα έλαμπαν, παρειαί ανθούσαν, χαμόγελα ανέτελλαν, άσματα εν θορύβω, και αισθήματα εν εμβρύω, και βαθείαι πνοαί, και ελαφροί στεναγμοί, και αύραι της νεότητος ερρίπιζον, αέριζον, εδρόσιζον τα σώματα και τας καρδίας.

Η εικόνα της ανοικτής βιβλιοθήκης, είναι μια εικόνα ανοικτή στον κόσμο. Απαιτούμε λοιπόν να ξανανοίξουν οι κλειδωμένες βιβλιοθήκες. Για να τις καταλάβουμε ξανά. Για να βεβαιωθούμε ότι υπάρχουν.

Ότι υπάρχουμε κι εμείς.

Βασίλης Σταθάτος, φιλόλογος στο ΕΠΑΛ Προσοτσάνης

Ποια είναι η κατάσταση των Σχολικών Βιβλιοθηκών σήμερα;
--

Κανένας δε μπορεί να απαντήσει με σιγουριά σ' αυτό το ερώτημα, γιατί απλούστατα δεν υπάρχει ενιαία αντιμετώπιση, αντίθετα υπάρχει ασάφεια.

Πολύ πριν την ημερομηνία λήξης της θητείας των υπευθύνων των Σχολικών Βιβλιοθηκών (31-8-2011) προέκυψε το θέμα της αναπλήρωσης των θέσεών τους. Όπως είναι γνωστό, με την εγκύκλιο 99028/Γ7 της 2/9/2011 που έστειλε η ΣΕΠΕΔ / Υ.Π.Δ.Β.Μ.Θ., οι μέχρι την 31/8/2011 αποσπασμένοι εκπαιδευτικοί υπεύθυνοι σχολικών βιβλιοθηκών όφειλαν να παραδώσουν τα κλειδιά των βιβλιοθηκών στους διευθυντές των σχολείων.

Όλοι κατάλαβαν από αυτό το έγγραφο ότι οι βιβλιοθήκες θα παραμείνουν κλειστές. Άμεση επομένως ήταν η αντίδραση από την εκπαιδευτική κοινότητα, ενώ οι υπεύθυνοι του Υπουργείου έσπευσαν να διασαφηνίσουν με δελτίο τύπου στις 20-9-2011 ότι η εγκύκλιος με θέμα *«Παράδοση εξοπλισμού και υλικοτεχνικής υποδομής των Σχολικών Βιβλιοθηκών, σε καμία περίπτωση δεν συνεπάγεται την αναστολή λειτουργίας των 757 Σχολικών Βιβλιοθηκών, οι οποίες διαθέτουν ικανό αριθμό τίτλων, αξιόλογο εξοπλισμό και στηρίζουν ουσιαστικά την εκπαιδευτική διαδικασία»*. Παρόλ' αυτά, οι υπεύθυνοι παρέδωσαν τα κλειδιά στο διευθυντή της σχολικής ομάδας, εφόσον στο ίδιο έγγραφο αποφασίστηκε να *«λειτουργήσουν με ευθύνη του Διευθυντή της σχολικής μονάδας»*.

Μετά λοιπόν απ' αυτές τις ασαφείς δηλώσεις και λόγω της αναγκαιότητας λειτουργίας των βιβλιοθηκών, ιδιαίτερα με τις διερευνητικές εργασίες που άρχισαν ήδη να δρομολογούνται στα πλαίσια του νέου σχολείου, άρχισαν οι... αυτοσχεδιασμοί. Μια σύντομη περιήγηση στο Διαδίκτυο μας πληροφορεί ότι σε κάποιες περιπτώσεις η βιβλιοθήκη ανοίγει για δύο τρίωρα τη βδομάδα, σε άλλες για δυο μέρες τη βδομάδα, σε εθελοντική βάση από φιλότιμους συναδέλφους όταν έχουν κενό, ή από συναδέλφους που ευκαιριακά θέλουν να τη χρησιμοποιήσουν.

Πιστεύουμε ότι :

- οι συγκεκριμένες βιβλιοθήκες δεν μπορούν να ανοίγουν ευκαιριακά, στα διαλείμματα ή με συναδέλφους για την κάλυψη του ωραρίου τους. Στόχος δεν είναι η εικονική απασχόληση του συναδέλφου αλλά η ουσιαστική λειτουργία της βιβλιοθήκης.
- οι σχολικές βιβλιοθήκες είναι αναγκαίο να λειτουργούν με προσωπικό επιμορφωμένο, που γνωρίζει το υλικό και τη διαχείρισή του.
- μόνο η οργανωμένη λειτουργία των σχολικών βιβλιοθηκών που εφαρμόζει το θεσμικό πλαίσιο της ίδρυσής τους μπορεί να εγγυηθεί την αποτελεσματικότητά τους.

Πρώην υπεύθυνοι σχολικών βιβλιοθηκών ν. Δράμας

Σύνδεσμος Φιλολόγων ν. Δράμας

Σύλλογος Θετικών Επιστημόνων ν. Δράμας